

ANALIZA

Sto dana rade nove Vlade
Crne Gore – što je urađeno u
oblasti evropskih integracija

TEMA BROJA
Koliko je prvi
prijedlog Zakona
o zaštiti potrošača
usaglašen sa
propisima
Evropske unije

INTERVJU
Dokorašnji
generalni konzul
Slovenije u Podgorici
Branko Rakovec,
nakon skoro
četvorogodišnjeg
mandata u
Crnoj Gori

Evropski
informativni centar

IZ PROŠLOSTI U EVROPU

Ko je mislio da su evropske integracije samo k pitanje razumijevanja, usvajanja i primjenjivanja evropskih standarda grdno se prevario. Da dugi put u Evropu itekako ima veze i sa suočavanjem sa prošlošću, te da bi to mogao biti jednako težak izazov kao i suočavanje sa skoro 100.000 stranica *acquis communitairea*, najbolje se vidi ovih dana na primjeru "sve boljih" odnosa Crne Gore i Hrvatske nad kojima neumoljivo lebde rane iz prošlosti. Tek što su, u januaru, kada su se po prvi put sreli nakon crnogorskog napada na Dubrovnik krajem 1991. i početkom 1992. godine, dogovorili blisku privrednu i saradnju u oblasti evropskih integracija, zahuktala se priča o plaćanju ratne odštete Hrvatskoj i o tome da li će Hrvati tužiti Crnu Goru za agresiju pred međunarodnim sudom, kao što su tužili Srbiju. I kada su zvaničnici dvije zemlje pokušali minimizirati prošlost da ona ne bi, što vole da kažu, bila prepreka budućnosti, krenula je lavina i u jednoj i u drugoj zemlji. U Crnoj Gori je značajan dio opozicione scene optužio za izdajstvo one koji bi Hrvatima nešto nadoknađivali, a u Hrvatskoj su neki mediji bili nemilosrdni prema njihovom šefu Sabora Vladimiru Šeksu zato što je prilikom posjete Podgorici tvrdio da Crna Gora nije bila agresor i da je bila zloupotrijebljena od velikosrpske mašinerije. I, onda je Šeks, po povratku u Zagreb, morao revidirati izjavu prisjećajući se kako je sam Sabor Hrvatske i Crnu Goru proglasio agresorom. Nije ni stigao da pomene saradnju na EU poslovima sa Crnom Gorom, niti je to ikoga tamo zanimalo.

Kada se stvari malo pogledaju sa distance, jasno je da progovara nerasčišćena prošlost koja ne može krenuti u zaborav dok se ne utvrdi ko je što radio, ko je kriv i da li je platio. I, dok se oni koji su tada vodili Crnu Goru u osvajanje tuđe teritorije, kao i oni koji još vjeruju da se to zove patriotizmom, ne pogledaju u ogledalo, priznaju i okaju grijehe.

Tek onda nad odnosima dva susjeda i njihovom putu ka EU neće lebjeti mračna sjena ratnog vihora koju su neki mislili da prebrišu jednim potezom gumice, vjerujući valjda da će tako i njihova uloga postati nevažna.

N.R.

VLADA UŠLA U DRUGU FAZU SARADNJE SA FOSI ROM I KANCELARIJOM UNDP-A U CILJU JAČANJA ADMINISTRATIVNIH KAPACITETA

Za bolje kadrove 1,9 miliona eura

Prilikom potpisivanja dokumenta

Prvi značajniji korak nove Vlade ka jačanju administrativnih kapaciteta za proces pridruživanja Evropskoj uniji učinjen je 20. februara 2007. godine.

Potpredsjednica Vlade dr **Gordana Đurović**, direktorica Fondacije Institut za otvoreno društvo – predstavništvo u Crnoj Gori **Sanja Elezović** i stalni predstavnik UNDP u Crnoj Gori **Garret Tankosić Kelly** potpisali su dokument "Program za razvoj kapaciteta (CDP) državne administracije Republike Crne Gore – II faza", koji predviđa da će za reformu javne administracije u Crnoj Gori biti uloženo 1,9 miliona eura.

Druga faza ovog programa sprovodiće se od 2007. do 2010. godine. Za ovu godinu programski partneri namijenili su 300.000 eura. Ovaj program je crnogorska vlada u partnerstvu UNDP i FOSI ROM počela u septembru 2003. godine.

U drugoj fazi prioritet će imati jačanje administrativnih kapaciteta za sprovođenje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP), uspostavljanju novih mehanizama za koordinaciju i podrška organizaciji rada Vlade. Nakon pripreme CDP će pružiti podršku u obnavljanju serije institucionalnih i funkcionalnih analiza, kao i u restrukturiranju i reorganizaciji jednog od najvažnijih sektora – međusektora državne administracije.

Svrha ovog Programa je da se Crnoj Gori pomogne u harmonizaciji

različitih sektorskih politika kako bi se uspješno primijenio Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju u drugoj polovini ove godine.

Navedeno je da su kratkoročni prioriteti Centralna vlada, Kancelarija za održiv razvoj i Sekretarijat za evropske integracije, kao i nove nadležnosti MIP-a oko procesa evropskih integracija.

"Ovo će pomoći crnogorskoj Vladi i institucijama da jednostavnije trasiraju evropski put Crne Gore", kazala je Đurovićeva.

Sanja Elezović je napomenula da se ovi programi realizuju u mnogim drugim državama, od Južne Amerike do Azije.

"Pomažemo vladama zemalja u tranziciji da jačaju svoje kapacitete kako bi jednostavnije ušle u globalne institucije i regionalne integracije. U Crnoj Gori postoji opšti konsenzus da su evropske integracije budućnost, što naša Fondacija pomaže", izjavila je Elezović.

Tankosić Kelly je istakao da je jedan od najvećih izazova na putu Crne Gore ka EU jačanje administrativnih kapaciteta Centralne vlade.

"Zato će ovaj naš program u prvoj fazi biti skoncentrisan na jačanje ovih kapaciteta – sprovođenje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, uspostavljanju novih mehanizama za planiranje politika i koordinaciju", rekao je on.

N.R.

Piše: Giovanni Grevi

Dvije godine nakon neuspjeha Ustavnog ugovora na referendumima u Francuskoj i Holandiji, debata o institucionalnoj reformi Unije je ponovo u centru pažnje evropskih političara i na samom vrhu prioriteta predsjedavajuće Njemačke. Mada je još rano za ocjene o tome da li će se proces reformi uskoro vratiti na dnevni red, sa sigurnošću se može reći da je "ustavna" rasprava izašla iz faze hibernacije i da je u toku živa diskusija na svim nivoima, uključujući bilateralne konsultacije kojima Njemačka pokušava da ustanovi pozicije i mišljenja svake od članica EU.

Oživljavanje interesa za institucionalnu reformu odražava rašireni, iako nejedinstveni stav da su institucionalnom okviru EU neophodne promjene i da Ustavni ugovor sadrži mnoge novine koje bi pomogle Uniji da postane efikasnija i bliža građanima. To je poruka koju su nedavno, na samitu u Madridu, prilično odlučno uputile 18 zemalja koje su već ratifikovale Ustavni ugovor. Ostale članice, uključujući i Češku, Poljsku i Veliku Britaniju su manje ili više neodlučne da ponovo pokrenu institucionalnu raspravu, a još više da prihvate Ustavni ugovor kao validno polazište za kreiranje reformi.

Radi dolazećih izbora u Francuskoj (koji su zakazani za april-maj 2007. godine), definisanje pravca institucionalnih reformi moraće da sačeka do sljedećeg sastanka Evropskog savjeta u junu. Međutim, oba glavna kandidata za predsjedničku trku u Francuskoj su izrazila podršku sveobuhvatnim institucionalnim promjenama, iako se njihovi

POGLED IZ EVROPE

Ponovo na pravom tragu?

recepti za reforme znatno razlikuju.

Ako se uzmu u obzir stanovišta ključnih aktera na evropskom nivou, jasno se mogu sagledati dvije reformske opcije. Prema riječima jednih, osnovni elementi Ustavnog ugovora trebali bi biti "prepakovani" u kraći, manje ambiciozan dokument. U zavisnosti od ambicija pojedinih aktera uključenih u sprovođenje transformacija, postoji više varijanti konačnog rezultata, od mini-ugovora (koji bi uključivao niz novina) do "Nice Plus" (koji sadrži skromne amandmane na postojeći Ugovor iz Nice).

Razlike se javljaju i u pogledu toga što zadržati od elemenata prethodnog dokumenta, ali većina zagovarača ovog pristupa smatra da bi opseg reformi trebalo ograničiti na institucionalna pitanja, poput ustanovljavanja funkcije stalnog predsjedavajućeg Evropskog savjeta, kao i nove pozicije ministra spoljnih poslova, te da se za sada najbolje uzdržati od komplikovanih reformi politika EU.

Drugi smatraju da bi mini-ugovor bilo nemoguće sastaviti, a još teže usvojiti. Zalažući se za pragmatičan pristup, ova opcija tvrdi da je Ustavni Ugovor nestabilan i komplikovan kompromis koji je postignut tek nakon dvije godine intenzivnih rasprava. Ukratko, ništa nije dogovoreno ako se sve ne dogovori. Pokušaj da se tu i tamo "štrbnu" i "prepakuju" poneki elementi kompromisa, samo bi otvorilo stara pitanja i dovelo do odbacivanja čitavog sporazuma čime bi značajne reforme bile odložene za neku daleku budućnost. Na političkom nivou, protivnici koncepta mini-ugovora podsjećaju da je Ustavni ugovor već ratifikovan od strane 18 zemalja članica koje predstavljaju većinu stanovnika EU i da se takav demokratski uspjeh ne može tek tako zanemariti.

Predstavnici ove strane smatraju da bi Ustavni ugovor trebalo zadržati što je više moguće u originalnom izgledu, uz dodatne provizije i deklaracije koje bi se bavile pitanjima od važnosti za javna mnjenja pojedinih članica, poput socijalne ili energetske politike.

Dugoročan pogled na ovu raspravu pokazuje, međutim, da najveći problem ne leži u postizanju dogovora među 27 članica, već u izazovu da bilo kakav paket institucionalnih reformi bude prihvaćen od strane javnosti. Sprovođenje institucionalnih reformi na nivou EU zahtijeva jednoglasnu ratifikaciju, a pitanje je da li će još neke zemlje donijeti odluku da problem riješe putem referendumima. Još jedno odbacivanje Ustava bi moglo dovesti EU na rub ozbiljne političke krize. Mogućnost neuspjeha u postizanju značajnih promjena je već navela neke posmatrače da ponovo podstaknu raspravu o integraciji u više brzina, pri čemu bi one zemlje koje su voljne i sposobne da prodube proces integracije imale mogućnost da to učine, dok bi druge države ostale u nekoj vrsti spoljašnjeg kruga.

Iako se u ovom momentu takav scenario čini dalekim, neophodno je posmatrati proces institucionalnih reformi ne kao tehničku, zakonodavnu vježbu, već kao duboko političko pitanje čiji bi uspjeh ili neuspjeh direktno uticao na bitne političke odluke. To se posebno odnosi na proširenje EU nakon ulaska Hrvatske. Čak i ako pokušamo izbjeći kontroverzno pitanje povezanosti reformi unutar Unije i politike proširenja, razvoj reformi će svakako najprije uticati na sposobnost EU da djeluje kao značajan međunarodni akter. Ubrzane globalne promjene predstavljaju zajednički izazov za sve evropske zemlje, kako na ekonomskom i bezbjednosnom, tako i na nivou zaštite životne sredine. Iz ove perspektive, sveobuhvatnost i pravac reformi će jasno pokazati da li su države članice voljne da se zajednički suprotstave ovim izazovima. Reforme bi morale osposobiti Uniju da produbi i proširi svoj uticaj na unutrašnjem planu, ali da ispuni svoju ulogu na globalnom nivou.

Autor je saradnik istraživač Instituta za bezbjednosne studije Evropske Unije (EUISS) u Parizu. U autorskom tekstu za EIC Bilten iznosi lično mišljenje.

KOLIKO JE PRVI PRIJEDLOG ZAKONA O ZAŠTITI POTROŠAČA USAGLAŠEN SA PROPISIMA EVROPSKE UNIJE

Piše: Vladan Žugić

Nakon skoro petogodišnjih najava, Prijedlog zakona o zaštiti potrošača trebao bi da bude usvojen na redovnom proljećnom zasjedanju crnogorske Skupštine. Time bi Crna Gora ispunila jedan od brojnih zahtjeva Brisela sadržanih u "Evropskom partnerstvu", kao dokumentu koji daje pregled kratkoročnih i srednjo-

Da je potpuno evropski, teško da bi ikad zaživio

ročnih mjera koje neka država treba da sprovede i na osnovu kojeg se mjeri uspješnost njenih koraka ka EU.

Međutim, ne treba gajiti iluziju, tvrde upućeni, da će potrošači u Crnoj Gori uskoro imati i približno onoliko prava koliko ih imaju državljani EU zato što ovaj Zakon, kao i veliki broj ostalih akata u Crnoj Gori koji su usaglašeni sa evropskim pravnim tekovinama, teško da će biti efikasno primijenjen. Ali, razlog za

neefikasnu primjenu je i u svijesti prosječnog crnogorskog građanina koji će radije da pretrpi prevaru nego da se buni.

Zaštita potrošača je veoma bitna u pristupanju EU. Ona je tu oblast počela uređivati sedamdesetih godina prošlog vijeka ustanovljavanjem prava potrošača na zdrave i bezbjedne proizvode, zaštitu ekonomskih interesa, informacije, odštetu i na predstavljanje posredstvom nevladinih organizacija.

Prijedlogom zakona, čiji je predlagatelj Ministarstvo za ekonomski razvoj i koji se nalazi u skupštinskoj proceduri, predviđene su visoke novčane kazne za prodavce koji ne poštuju svoje mušterije. Kazne su od 500 eura, pa čak do 15.000 eura.

Potrošači će za sve primjedbe i žalbe moći da se obrate Arbitražnom odboru koji će biti formiran pri Privrednoj komori, a koga će činiti dvadeset članova iz raznih oblasti. U slučaju da arbitražna između potrošača i prodavca ne uspije, slučaj se premješta na sud.

Prema novom Zakonu, crnogorski potrošači će imati pravo na bezbjednost, odnosno zaštitu od proizvoda opasnih i štetnih po zdravlje. To znači da će neko morati da odgovara u slučaju njihovog eventualnog trovanja.

Oni će, između ostalog, imati i slobodan pristup informacijama, kao i pravo na obeštećenje u slučaju lažnog prikazivanja karak-

KAKVA KAMPANJA – TAKAV I REZULTAT

Savjet potrošača u Sloveniji, osnovan još 1990. godine, jako je uticajan i izaziva velike glavobolje svima koji pokušavaju oštetiti potrošače.

Najskorija akcija ovog Savjeta je usmjerena ka sprječavanju trgovaca da konverziju tolara u euro iskoriste za porast cijena, što se desilo praktično u svim državama koje su uvele euro kao zvaničnu valutu.

Iako je euro u Sloveniji zvanično uveden 1. januara ove godine, Savjet potrošača je ovu akciju počeo u martu prošle godine, od kada su trgovci u ovoj podalpskoj državi morali da cijene proizvoda izražavaju u obje valute.

Prije nekoliko sedmica, Savjet je imenom i prezimenom prozvao pekara u Ljubljani koji je iskoristio uvođenje eura da poskupi svoje proizvode, dok je u toku prava medijska hajka zbog povećanja cijene parking prostora za 100%.

Savjet se ne libi da napadne velike trgovačke lance zbog toga što, primjera radi, prodaju deterdžente sumnjivog kvaliteta.

Takođe, predstavnici Savjeta potrošača veoma su prisutni u slovenačkim medijima jer su im kampanje interesantne i argumentovane.

Savjet potrošača finansira se tako što mu oko 50% sredstava daje država, čime dodatno pokazuje da joj je stalo do prava svojih građana, dok ostatak obezbjeđuje iz donacija.

Analitičari navode da nije realno očekivati da će skepticizam splasnuti bez objašnjenja Vlade koliko bi pristupanje Uniji koštalo poreske obveznike i što članstvom dobijaju pojedine kategorije stanovništva.

teristika proizvoda, za robu lošeg kvaliteta i za nezadovoljavajući način pružanja usluga.

Uz ocjenu da će nakon usvajanja ovog Zakona prava potrošača biti konačno zaštićena, direktorica Centra za zaštitu potrošača (CEZAP) **Olga Nikčević** za *EIC Bilten* kaže da je Prijedlog zakona u značajnom dijelu usaglašen sa propisima EU i napominje da su u njegovoj izradi aktivno učestvovali stručnjaci iz Slovenije i Mađarske.

Međutim, ona dodaje da bi u pojedinim segmentima ovaj dokument mogao biti usklađeniji sa standardima EU.

"Prije svega, tu mislim na turističke usluge i kredite, iako su obje kategorije djelimično tretirane ovim Prijedlogom zakona. Obzirom da je turizam strateška grana Crne Gore, tu je nekim segmentima mogla biti posvećena pažnja – poput paket aranžmana. Turista iz EU, u slučaju da to pitanje bude riješeno nekim drugim zakonom, neće željeti da proučava sve naše propise ukoliko ima dilemu da li je oštećen. Što se tiče kredita, tu se nerijetko kriju prevarne klauzule. Korisnik na takve klauzule, često napisane kao fusnota ili sitnim slovima, ne obraće pažnju prilikom uzimanja kredita jer se u našim uslovima krediti najčešće traže iz nužde i samo je bitno dobiti novac. To pitanje je moralo biti preciznije definisano ovim Zakonom", kaže gospođa Nikčević.

Što se tiče ostalih odredbi koje nijesu u potpunosti usklađene sa propisima EU, Nikčevićka smatra da je to možda i dobro jer odgovara realnim uslovima u Crnoj Gori i pitanje je da li bi se Zakon uopšte mogao primijeniti da su u njemu ugrađeni svi kriterijumi EU.

"Nijesam optimista kad je u pitanju primjena Zakona. Dovoljno je samo pogledati koliko je vremena trebalo (iz različitih razloga) da bi se on našao pred poslanicima.

foto VIJESTI

Olga Nikčević

Onda, što očekivati od njegove primjene?", podvukla je direktorica CEZAP-a.

Ona je kazala da se u posljed-

nje vrijeme potrošači mnogo manje žale na kvalitet proizvoda i isticanje deklaracije, a mnogo više na "Telekom" zbog računa za telefonske usluge, a naročito se žale na "Elektrodistribuciju" ocjenjujući da iznosi na januarskim računima predstavljaju "pljačku".

Kao "ekstreman primjer nepoštovanja i nezaštićenosti potrošača", Nikčevićka je navela i slučaj u Nikšiću gdje je Vodovod tog grada isključio napajanje vodom čitavoj zgradi zato što pojedinci nijesu plaćali račune.

"Vodovod nema pravo da isključi vodu i onima koji su plaćali i onima koji nijesu. Nemaju pravo da isključe vodu čak ni onima koji nijesu plaćali, mogu samo da ih tuže", tvrdi ona.

Olga Nikčević je mišljenja da je identična situacija i u slučajevima kada Elektrodistribucija isključuje struju zbog neplaćenih računa.

EU DIREKTIVE ODREĐUJU I GDJE ĆE CIJENA DA STOJI

Osnovni sud u Zagrebu odbacio je prije dvije godine tužbu kompanije koja se bavi toplifikacijom stanova protiv dvije osobe koje od 1995. godine nijesu plaćale račune za grijanje.

U obrazloženju presude navodi se da je, prema važećim propisima, firma koja se bavi isporukom toplote bila dužna da obezbijedi prosječnu temperaturu u stanu od 15°C.

Tužene osobe dostavile su dokaz da su se u nekoliko navrata žalile kompaniji da im je temperatura u stanu 7°C, pri spoljnoj od oko -17°C, pri čemu toplana nije učinila ništa da bi riješila problem.

Iz tog razloga, sud je presudio da tužena strana nije u obavezi da izmiri svoja dugovanja.

To je jedan od primjera zaštite potrošača sa sudskim epilogom koji se mogu naći na web sajtu Hrvatskog udruženja za zaštitu potrošača (HUZP).

Zakon o zaštiti potrošača u Hrvatskoj usvojen je 2003. godine, ali zbog brojnih nedostataka taj je akt praktično svake sljedeće godine amandmanski mijenjan.

Hrvatska Vlada je početkom ove godine uputila Saboru novi Prijedlog zakona o zaštiti potrošača koji je HUZP ocijenio korakom unazad u odnosu na važeći. HUZP je svim poslaničkim klubovima uputio svoje viđenje ovog Prijedloga zakona, odnosno brojne primjedbe.

Jedna od njih se odnosi na odredbu koja kaže da cijene nekog proizvoda ne mora biti istaknuta na samom artiklu, već je dovoljno da bude na polici na kojoj je on izložen. "Zašto je Vlada predložila odredbu koja nije usklađena sa direktivom EU?", pitao je HUZP u dopisu upućenom poslaničkim klubovima.

"Oni prema nekom svom unutrašnjem pravilniku imaju pravo da isključe struju u slučaju da potrošač nije izmirio račun u roku od sedam dana. Međutim, pitanje je da li je taj pravilnik usaglašen sa višim pravnim aktima. Prema našem tumačenju, Elektrodistribucija ima pravo da potrošaču isključi struju tek nakon sudskog spora i nakon što odluka postane pravosnažna. Iz tog razloga ćemo pokušati da angažujemo advokata kako bi razjasnili ovu situaciju", objasnila je direktorica CEZAP-a.

Kao dodatni oblik prodaje na koji se potrošači najviše žale, ona je navela prodaju aparata marke Rainbow.

"Njihovi promoteri su nasilni i slobodno mogu reći da zlostavljaju potrošače i izazivaju njihov bijes", dodala je ona.

Prema novom Zakonu biće "...zabranjena prodaja proizvoda korišćenjem prinude, prijetnje i uznemiravanja potrošača, kojima se povređuje sloboda izbora

potrošača". Zabranjenim agresivnim ponašanjem trgovaca naročito se smatraju učestale posjete domaćinstvu i pored protivljenja potrošača, nuđenje proizvoda potrošaču putem telefonskih poziva, fakseva, e-mailova ili na drugi način bez

saglasnosti potrošača.

Nikčevićka se ne slaže sa konstatacijom da CEZAP nije dovoljno aktivan.

Uz ocjenu da bi mediji trebali da preduzmu znatno aktivniju ulogu kada je u pitanju edukacija potrošača, gospođa Nikčević kaže da velike i monopolske kompanije blokiraju njihove medijske aktivnosti.

Kao potvrdu ove teze, ona je navela da je "Telekom" uspio da za dva dana blokira njihove medijske aktivnosti usmjerene na objašnjavanje korisnicima ADSL-a da su oštećeni. Ovo je uslijedilo zato što vlasnici medija nijesu željeli da se daljom konfrontacijom sa tom kompanijom odreknu novca koje ona izdvaja za marketing.

Direktorica CEZAP-a ne misli da crnogorski potrošači nijesu dovoljno informisani o svojim pravima koja su do sada bila definisana nekim drugim zakonima.

"Edukacija je konstantan posao. Ljudi će kod nas radije da prečute, pretrpe prevaru nego što će se pobuniti. Potrebno je pokrenuti građane, njihovu svijest i to će biti veoma težak posao", zaključila je Olga Nikčević.

CRNOGORSKI POTROŠAČI JOŠ NE VJERUJU DRŽAVI

Svaki treći od hiljadu anketiranih građana iz devet crnogorskih opština smatra da njegova potrošačka prava uopšte nijesu zaštićena, dok nešto više od četvrtine misli da je ta zaštita samo djelimična.

Prema ovom istraživanju javnog mnjenja, koje je prije oko dva mjeseca obavio CEDEM, manje od 10% ispitanih potrošača smatra da su njihova prava dovoljno ili sasvim zaštićena.

Analiza CEDEM-a je pokazala da se najveći broj pritužbi potrošača, više od 36%, odnosi na lošu uslugu prodavaca. Ovo predstavlja porast od 10% u odnosu na istraživanje obavljeno godinu dana ranije.

Međutim, analiza je pokazala da u praksi nije došlo do pogoršanja usluge prodavaca, već da su porasli kriterijumi potrošača prilikom ocjenjivanja. Taj trend je pozitivan jer, kako se navodi, bez oštrih standarda i zahtjeva potrošača ne može doći do popravljivanja njihovog stanja.

Jedan od zaključaka CEDEM-ovog istraživanja je i da potrošači stiču naviku redovnog čitanja deklaracije proizvoda jer svega 4,1% ispitanika to nikada nije uradilo.

Više od polovine anketiranih misli da su za zaštitu potrošača odgovorni inspekcijски organi, ali manje od 4% im se obraća kada uoči nepravilnosti. U CEDEM-u smatraju da ti podaci ukazuju na nepovjerenje u nadležne državne organe koji su na osnovu važećih zakona zaduženi za zaštitu potrošača.

STO DANA RADE NOVE VLADE CRNE GORE – ŠTO JE URAĐENO U OBLASTI EVROPSKIH INTEGRACIJA

Čekali na parafiranje dočekali Đukanovića

Kada je birana nova Vlada Crne Gore 11. novembra prošle godine premijer **Željko Šturanović** poručio je da će, nakon rješavanja državnog statusa, mjera uspjeha biti samo "naša sposobnost da usvajamo i primjenjujemo najbolju evropsku praksu i iskustva".

Ni sto dana od početka rada Šturanovićevog kabineta, koji su istekli 18. februara, nema snažnijih pokazatelja da je Crna Gora počela da se dokazuje na tom planu, što se i ne mora očekivati u prvih tri mjeseca, ali je ostalo veliko pitanje da li je Vlada, ali i vlast ukupno, dala makar ubjedljive nagovještaje da će efikasno sprovesti politiku koju je premijer najavio u ekspozu.

Uz to, pojavila se dilema da li će potpredsjednica Vlade za evropske integracije prof. dr **Gordana Đurović** imati adekvatnu potporu svih ostalih članova Vlade i da li će moći računati na njihovu bezrezervnu podršku.

Jer, za manje od dva mjeseca od izbora nove Vlade bivši premijer i šef vladajuće Demokratske partije socijalista **Milo Đukanović** dao je povoda sumnjama da u vladajućoj strukturi postoje dva koncepta – jedan koji karakteriše želja za ubrzanim hodom i drugi iza kojeg provijava – polako, da vidimo da li to nama odgovara. Prevedeno, da li to možda prerano i previše ugrožava interese lokalnih moćnika?

Tako bi, između ostalog, mogao biti shvaćen novogodišnji autorski tekst šefa DPS-a Mila Đukanovića u kojem on kaže:

"Vlada ne smije slijepo slijediti sve instrukcije briselske administracije, odnosno da po automatizmu i bez potrebnih analiza primjenjuje neke od šablona i da time dokazuje lojalnost Evropi. To uostalom ne očekuje ni Brisel, što pokazuje i primjer novih članica EU, koje su primjenjivale one modele koji odgovaraju njihovim nacionalnim interesima i privrednoj strukturi. Pogrešna je percepcija da evropska integracija podrazumijeva bespogovorno usvajanje brojnih direktiva, zakona, standarda, odnosno da u tom procesu država nema prostora da izvrši prilagođavanja u skladu sa njenim specifičnim interesima".

Kada se ova Đukanovićeva poruka

uporedi sa ekspozom premijera Šturanovića, očigledno je da je ona bila reakcija na Šturanovićevu poruku da je njegova vlada "briselska".

"U domaćoj javnosti se nova Vlada već simbolički naziva 'briselska Vlada', što najrječitije sublimira strateške odrednice programskog djelovanja u narednom četvorogodišnjem periodu. I, da ne bi bilo zablude – ubrzano ćemo raditi na ispunjavanju zahtjevnog evropskog programa, jer je to u interesu svih građana Crne Gore, a ne zbog toga što će to diktirati Brisel ili bilo ko drugi sa strane. Svakako, da je riječ o kanalisanom procesu, u kojem poštujemo i usvajamo pravila EU kojoj težimo da pristupimo, procesu u kojem možemo da računamo na dalju svestranu podršku i partnerstvo EU. Tako i razumijemo dvosmjerni put naše evropske perspektive", kazao je Šturanović uoči preuzimanja dužnosti.

Tako se potpredsjednica Vlade, čije kompetencije i dobre namjere još niko nije doveo u pitanje, možda nalazi između dvije vatre i suočava sa mogućim opstrukcijama. Na pitanje kako ocjenjuje dostignuća Vlade u prvih 100 dana kratko je odgovorila:

"Crnogorska Vlada je dobar tim koji se suočava sa dosta izazova. Riješeno je dosta pozitivnih stvari, ali dosta posla tek predstoji. Prije svega u oblasti evropskih integracija".

U prvih 100 dana ona je uradila što je bilo do nje – početkom decembra okončana je peta završna runda tehničkih

pregovora o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju (SSP), formiran je Sekretarijat za evropske integracije, počeo je rad na pripremi Akcionog plana za sprovođenje preporuka iz Evropskog partnerstva usvojenog 22. januara na sjednici Savjeta ministara EU. U međuvremenu Sekretarijat za evropske integracije za službenike državnih organa zaduženih za EU poslove organizovao je nekoliko seminara posvećenih izradi projekata koji će se finansirati iz IPA programa i prekograničnoj saradnji sa posebnim akcentom na lokalni nivo. Sredinom januara u Podgorici je sa predstavnicima Evropske komisije razgovarano o sprovođenju IPA programa, a sa Vladom Hrvatske potpisan Protokol o saradnji u oblasti evropske integracije. Prema nezvaničnim informacijama, sa Hrvatskom je postignut i dogovor da Crnoj Gori besplatno ustupi prevod oko 30.000 stranica evropskih propisa.

Što se tiče ranijih najava, nije došlo do parafiranja SSP-a do kraja februara, a ispostavilo se da je problem u tome što carinska služba nije dovoljno obučena da kontrolise porijeklo robe i što nema nezavisne agencije koja bi se bavila regulisanjem politike konkurencije. Potpredsjednica Đurović je najavila hitnu reakciju i organizovala obuku za carinike, pripremila teren za osnivanje agencije za konkurenciju, Vlada je usvojila i prijedlog zakona o vinu koji su predstavnici EK takođe tražili. Sada u Vladi parafiranje SSP-a očekuju sredinom marta.

N. RUDOVIĆ

DOSKORAŠNJI GENERALNI KONZUL SLOVENIJE U PODGORICI BRANKO RAKOVEC, NAKON SKORO ČETVOROGODIŠNJEG MANDATA U CRNOJ GORI

Troškovi reformi vas čekaju čak i da ne idete ka Uniji

Slovenija je razmatrala i mogućnost da ne uđe u EU i onda je zaključeno da se jedna mala Slovenija nikako ne može razvijati sama u velikoj Evropi. Troškovi potpune autonomije jedne relativno nerazvijene evropske ekonomije, ako ih uporedimo sa starim državama članicama EU, bili bi preveliki, kaže u razgovoru za *EIC Bilten* **Branko Rakovec**, doskorašnji generalni konzul Slovenije u Podgorici.

On ističe da put ka EU zahtijeva troškove koji su izazvani potrebom jačanja administrativnih kapaciteta i uspostavljanja institucija koje zahtijeva proces pristupanja EU, ali da su to troškovi koji su potrebni za uspješnu realizaciju reformi koje bi Crna Gora svakako morala da sprovede.

"Uz to, dobićete i materijalnu podršku EU. U osnovi, tu su stvari jasne – idete prema tržišnoj ekonomiji, parlamentarnoj demokratiji, vladavini prava...".

● **Kad razgovarate sa državnim zvaničnicima Crne Gore, da li ste sigurni da je njihov cilj uspostavljanje pravne države?**

Mogu potvrdno da odgovorim na to pitanje, ali vidjećemo relativno brzo što će nam donijeti bliska budućnost. Moj utisak može da vara, možda sam u pravu, a možda nijesam.

Ja se nadam da će brzo doći do parafiranja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa EU. Uočavamo da Crna Gora napreduje na putu evropskih integracija, to je dobro, a

Branko Rakovec

ja se nadam da će zadržati takav tempo. U pregovorima sa Evropskom unijom, brzo će se pokazati što se zaista radi u Crnoj Gori i da li je ta spremnost za vladavinom prava istinska. Ovo kažem jer će se morati sprovesti suštinske promjene na nekim područjima.

● **Što je Slovenija dobila, a što izgubila ulaskom u EU?**

Zapravo, ne mislim da smo mi mnogo toga izgubili. Prvo, govorimo o troškovima koji su zapravo troškovi tranzicije koji su nas sljedovali bez obzira na evropske integracije. Naši euroskeptici su se bunili jer smo dio suvereniteta predali na nivoe evropske zajednice, plašili su se da će biti ugrožen slovenački jezik itd, a slovenački jezik je sada jedan od zvaničnih jezika EU. Otvorite web sajt EU pa će te tamo vidjeti da piše "Slovenščina". Na kraju, sada smo

ušli u evropsku monetarnu uniju i imamo euro sa našim simbolima...

Mislim da je evropski put, baš zbog toga što je sada jasno definisan, puno lakši za vas.

● **Što su za vas bile najveće prepreke na putu pridruživanja?**

Prvo, to su bili administrativni kapaciteti. Iz tog razloga možemo povući paralelu sa Crnom Gorom. Nama su isto stalno prebacivali – to nećete uspjeti, pazite na ovo ili ono... Možda je to i bilo dobro jer smo se zaista mnogo angažovali i za relativno kratko vrijeme ostvarili veoma dobre rezultate.

Ovo je problem svih malih država jer vi sa 640.000 građana, morate da uradite isti posao kao i Poljska koja ima 40 miliona stanovnika. Vi ćete morati da radite veoma mnogo na izgradnji kadrova, pa i institucija.

Drugo, za nas je liberalizacija tržišta bila problem jer smo izašli iz socijalističkog sistema sa nasljedem stare SFRJ. Kompanije su se morale prilagoditi EU standardima da bi bile konkurentne, oslonili smo se na neke najznačajnije kompanije (kao što je Gorenje) koje su vukle slovenački razvoj, a onda smo krenuli u posljednju fazu razvoja.

Kod vas je već drugačije, vaše tržište je danas otvorenije za takmičenje na evropskom nivou.

● **Kako ste rješavali problem slabog kadrovskog potencijala u državnoj upravi?**

Kasnili smo iz objektivnih razloga jer smo se godinu dana borili za

međunarodno priznanje. Kasnili smo za državama kandidatima – Mađarskom, češkom, Poljskom i Slovačkom, koje su evropski sporazum, što je sada SSP, dobile 1992. godine, a mi tek 1994. godine.

Počelo je sa nekoliko ljudi u Ministarstvu inostranih poslova koji su na kraju stvorili Službu Vlade za evropske integracije, koja je u našoj državi uvijek imala centralno mjesto, iako je nije predvodio ministar nego državni sekretar.

Stručnjaci na području evropskih integracija 12 godina se nijesu mijenjali, a stalnim usavršavanjima smo stvorili oko 150 stručnjaka koji su dokazali da se mogu nositi sa zahtjevima koje pred nas postavlja EU.

● **Kako ste protumačili izjavu predsjednika DPS-a, Mila Đukanovića, da Crna Gora ne treba slijepo da slijedi instrukcije EU već da ih prilagođava svojim interesima?**

Čitaocu se nameće pitanje što to sad znači, da li je to za ili je protiv EU? Vjerujem i hoću da vjerujem da, kada se pročita čitav tekst, to nije rečeno u kontekstu odustanka od puta ka EU.

Ja sam njegovu izjavu razumio kao upozorenje na značaj jačanja administrativnih kapaciteta, dakle da se Crna Gora spremni da efikasno zastupa svoje interese. Na samom početku, ona mora da ih prepozna, da ima sposobne ljude da ih prepozna, a poslije da tačno utvrdi što su ti interesi i da ih brani uspješno u pregovorima sa EU. To je legitiman interes svake države.

Ja sam to tako razumio i vjerujem da je to tako, ali budućnost će pokazati da li je nešto drugo po srijedi. Ne vjerujem u budućnost Crne Gore izvan EU.

● **Generalno, kada pogledate što radi Vlada RCG, opozicija i civilno društvo, kako ocjenjujete evropsku perspektivu Crne Gore?**

Hoću da budem optimista, to najiskrenije mislim. Mislim da je reforma pravosuđa vaš prvi prioritet,

KADA MI BUDEMO PREDSJEDAVALI, BALKAN ĆE BITI PRIORITET

● **Ministarstva inostranih poslova Crne Gore i Slovenije potpisala su Memorandum o saradnji. što konkretno donosi ta saradnja?**

Hoću da podvučem da su Slovenija i Crna Gora dvije prijateljske države koje su posljednjih godina uspostavile odlične bilateralne odnose. Slovenija stvarno i iskreno, iz ubjeđenja i iz vlastitog interesa, na evroatlanskom putu podržava Crnu Goru kao i sve ostale države zapadnog Balkana.

U tom smislu, prošle godine su se desile neki relativno krupni događaji. Prvo smo potpisali memorandum o saradnji između Ministarstva inostranih poslova Slovenije i Crne Gore. Na osnovu toga, već je grupa mladih diplomata bila na obuci u Sloveniji u oblasti konzularnih poslova. Ta praksa će se širiti.

Isto tako, Vlada Slovenije formirala je Centar za evropsku perspektivu (CEP), vrlo značajnu organizaciju koja se za sada finansira od strane naše Vlade, ali ima namjeru da aplicira i za sredstva EU. Mislim da je potencijalna pomoć CEP-a vama i dalje izvjesna, a zna se da je prvi program CEP sproveo upravo za Crnu Goru. Predstavnici vašeg MIP-a bili su u Ljubljani gdje su učili diplomatske vještine...

Vi znate da će Slovenija predsjedavati EU za godinu dana, u prvoj polovini 2008. godine. Iz tog razloga, CEP će raditi mnogo sa Crnom Gorom jer će jedan od naših prioriteta biti baš pomoć državama zapadnog Balkana na putu evroatlanskih integracija.

Dalje, Slovenija će sponzorirati predstavništvo Crne Gore u sjedištu vojnog krila NATO-a u Monsu. Bili smo pozvani kao "nova država članica NATO-a" da pomognemo državama koje su bile krajem prošle godine primljene u Partnerstvo za mir.

Ta pomoć će vašem predstavniku u Monsu biti stručna, logistička, a na kraju i materijalna.

Na samom kraju, želio bih da spomenem da je kod Sekretarijata za evropske integracije u toku realizacija CARDS programa "Izgradnja institucionalnih kapaciteta u vezi sa procesom evropskih integracija". Taj program finansijski je podržala Evropska agencija za rekonstrukciju, a izvode ga predstavnici francuske vlade kao senior partner i slovenačke vlade kao junior partner.

a za to se veoma veže borba protiv organizovanog kriminala i korupcije. Kao što smo mogli mi, i vi možete prevazići problem administrativnog kapaciteta. Uz dobru organizaciju rada, siguran sam da ćete uspjeti da to uradite na zadovoljavajući način.

● **Što mislite, zašto u Crnoj Gori nema nijedne političke stranke ili nevladine organizacije koja javno istupa protiv ulaska u EU?**

To je na prvi pogled čudno, ali ću odgovoriti da možda i nije baš čudno zbog nekih jednostavnih činjenica. I mi smo na samom

početku evropskih integracija bili bez euroskeptika, jer nijesmo znali što Evropa sa sobom donosi. Ali, kada smo saznali što to evropske integracije donose, a donose i neke barem kratkoročno teške posljedice, stvari su se promijenile. U dijelu Slovenije gdje ja živim, tekstilna i obućarska industrija su propale i to se negativno odrazilo na životni standard stanovništva, nakon čega su se, po logici stvari, pojavili i euroskeptici. Evropski put u Crnoj Gori tek je na samom početku.

N. RUDOVIĆ

Berza prohujalih grijehova

Píše: Brano Mandić

Bezobzirna moć kapitala, kako god, jedina uspijeva da politiku barem na trenutak izdigne iznad pukog verbalnog cirkusa. Kada se pare stave na sto, tada tumačenja prestaju, politika postaje svoja suština – rat pobuda, nijema strategija, nalik kasnoj pokeraškoj partiji u podgoričkom kazinu.

Skupština, Vlada i Sudstvo su dekor u trenutku kada se odluči da se neko ubije. Ako se to desi tri-deset i tri puta, a država ne odgovori, prvo treba posumnjati u Državu. Što radi Država koja ubistva ne rješava? Učestvuje u zločinu iz koristoljublja, štiti interese iza okidača. Pošto je dobro znan interes politike zvanične Podgorice, za sve žrtve nerasvjetljenih ubistava može se reći da su pale na putu u evropske i evroatlantske integracije. Uz izvinjenje na sarkazmu porodicama nastradalih, koje nedavno pred skupštinskom zgradom nijesu mogli dobiti od većine poslanika Demokratske partije socijalista.

Savršena mašina korupcije, trans bezakonja i ritual medijske kastracije. Sve to što krase godine raspleta, krenulo je dalje, doduše u novom demagoškom ruhu – nacionalizam je out, očigledno više ne donosi prihode, koliko god ih **Andrija Mandić** iz Amerike najavljivao. A novac je lijep i u najavi. Treba, dakle, misliti na novac i na ljude u čijim je rukama ta moć, govorili o evropskim integracijama ili ćutali pred računom za struju – to je jedno te isto. Pratiti tragove novca je novinarska lekcija broj jedan, makar bilo opasno kao dirnuti u strujno kolo.

Dovoljan je letimičan dodir tin-

jalicom po berzi, i shvatiti da se i novac integriše, ako ne na jednom mjestu, onda u jednom krugu. Još jedan primjer za čitanku: rođeni brat i prijatelj predsjednika najjače partije su sjajni igrači na berzi. Ekonomisti, kapitalisti, biznismeni... zauzimaju mjesto političarima na naslovnica. Biznismeni su uticajni, kažu novine, ali ne kažu na koga utiču. Odgovor na to pitanje traži dubinski pristup i otvara ispraznu jadikovku: zašto u Crnoj Gori nema istraživačkog novinarstva? Niko zbog novinskog članka ili TV priloga nije otišao u zatvor, ni pred sud – što bi mogla biti svedena definicija dugo čekanog žanra.

Naravno, ne treba očekivati da ubistva u Crnoj Gori riješi kakav donkihotovski orijentisani neurostenik iz crne hronike. Mediji u ovoj fazi civilizacije mogu da budu samo udarna igra nečije političke volje. Nasuprot mitskom doživljaju Watergata, hladne glave napominju

da su **Bob Woodward** i **Carl Bernstein** bili tek dežurni novinari kada je "Duboko grlo" odlučilo da pozove redakciju Washington Posta. U tužnom prevodu: ako želimo crnogorsko novinarstvo, krug kapitala mora da pukne i veliki kofer novca ode po rajferšlusu na dvije pole. Neki to nazivaju rascjepom u Demokratskoj partiji socijalista, ali takvo razmišljanje vodi samo u začarani krug novinskih saopštenja iz kojih se smisao odavno povukao. Pred nakindurenim besmislom zanimanja kakvo je stranački portparol, ustuknu oni najbolji čitaoci, lišeni motiva da uđu u boljku društvenog angažmana, ili makar listanja dnevne štampe. Recimo da su novinari ti od kojih se najviše očekuje, s obzirom da pored 40 opozicionih poslanika, **Vanja Čalović** mora da zastupa građane pred strujomjerom izvršne vlasti. Ali, da bi dunuo u ubojitu fanfaru svog zanata, novinar mora biti zaštićen ugovorom sa

makar jednim centrom moći (u središnjim zemljama je to često država) ukoliko želi da oskrne onaj drugi. Sve to da ne bi bio živa lovina kakvom nižem primatu sa šipkom, koji, na žalost, vreba iz tmuše pokraj evropske staze.

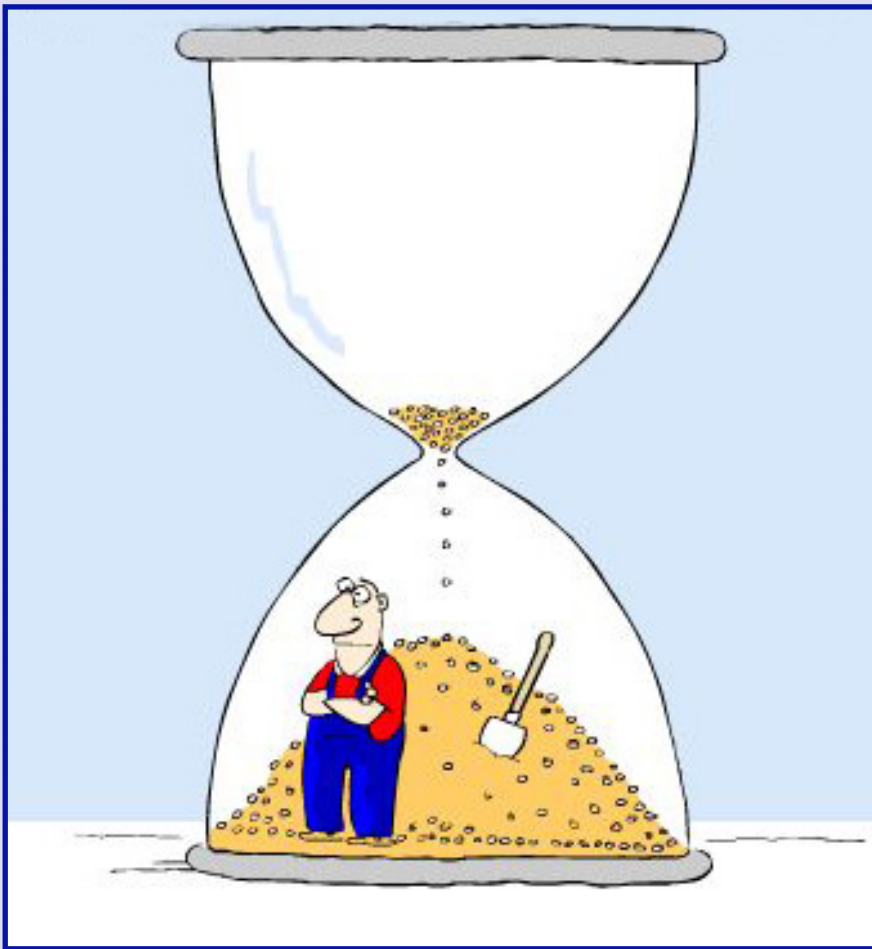
Porodajne muke javne riječi crnogorske, od bloga PCNEN-a, preko uličnih peticija, nervoze s one strane diktafona, demantija i reagovanja, feljtonskih ispovijesti prebijanih...sve su to kamenčići. To je istovremeno i signal veleposjednicima informacija da sta-

sava solidna infrastruktura, da ih možda počnu plasirati na tržište.

Market informacija, uz sve svoje rizike, zna biti isplativiji od naftovoda. Inače, zašto bi jedan "opozicioni" dnevnik i "provladinu" televiziju kupovali stranci? A novinski članci pratili cijene na berzi, i obratno.

S druge strane: zašto bi nedužan čovjek bio ubijen, a surovo prebijen starac. Zato što su godine opasnog življenja i valja očekivati obračun makar dva moćna centra, bez čije takmičarske centrifuge, paradoksalno, nema ni demokratije.

Evropska unija u cijeloj priči je samo dosadni fetiš i kao takva, po definiciji, potpuna imaginacija. Udaljena taman toliko da se njome može baratati bez oružanog lista, pucati sa svih (o)pozicija, bez šanse da se meta promaši. Iz gore navedenih razloga, ta je guslarska

opsjednutost jednom administrativnom revolucijom, makar ona bila i evropska, osuđena na značenjski debakl opšteg mjesta. Da se građani ne dosjete, ove im je godine (po standardima evrovizije!) omogućeno da glasaju za najbolji šlager sezone. Prestoji SMS referendum u nedjeljnom popodnevu, dok o ulasku u NATO savez ima ko mudriji da odlučuje.

Mehanizmi odlučivanja ostaju tajna, a da ih se može nasluti, pomaže ritam udaraca u gong predsjednika Skupštine. Kada **Ranko Krivokapić** poništi glasanje u Skupštini; ili kada **Vojin Đukanović** ocijeni da je Tara rijeka za romantike i nedozrele; ili kada **Predrag Bošković** – u svojoj poslaničkoj veličini – ne nađe za shodno da se pokloni majkama i sestrama ubijenih; ili kada **Milo Đukanović** napomene da bi televizija IN trebalo da uvede prenose NBA utakmi-

ca; a državni tužilac **Vesna Medenica** prizna da vjeruje sudijama... – opet su sve to kamenčići jednog evropskog mozaika. Da bi taj mozaik bio potpun, u Podgoricu dođe stari HDZ-ovac **Vladimir Šeks**, i pojasni da je Crna Gora u stanju hipnoze krenula da širi svoju obalu. Koliko je ljudi poginulo na dubrovačkom ratištu? Reporter nikada sebi ne bi smio oprostiti što to pitanje nije postavio gospodi Šeksu i Krivokapiću. Javnost ima pravo da čuje matematiku

oprosta, makar u benigno intoniranoj vijesti, pred kraj dnevnika, poput one da 18.000 djece dnevno umre od gladi. Portparol DPS-a bi rekao da ovo opservira zarobljenik lavirinata prošlosti i i te kako bi bio u pravu. Rekao bi još i da Zakon o lustraciji nije moguć, što je još veća istina. Takve vizionare, kao nekad u Kumrovec, danas valja slati na studijska hodočašća u Brisel, da se nafiluju sa što više proevropskih frazetina. Onda kada stasa generacija poznavalaca obećane legislative, na čelu sa **Miodragom Vukovićem**, može preuzeti ulogu prvosveštenika. Ovdašnja evropejska naracija i jeste nalik religijskoj – nikla na arhitipu obećanog carstva i svete tajne uzroka. Sa povoljnim kreditnim linijama za otplatu grijehova, u slučaju da ih se neko sjeti.

Autor je novinar dnevnog lista "Vijesti".

IAKO JE EKONOMSKO-SOCIJALNI SAVJET CRNE GORE FORMIRAN 2001. NE
ISPUNJAVA SVOJU OSNOVNU SVRHU

Piše: Emil Kriještorac

Ekonomsko-socijalni savjeti, kao svojevrsni forumi za konstruktivno vođenje dijaloga između radnika i poslodavaca o najvažnijim ekonomskim problemima društva, neizostavni su dio tradicije razvijenih zemalja Evropske unije koju pokušava otpočeti i Crna Gora, ali za sada sve to funkcioniše samo na papiru.

Evropska komisija se u svom izvještaju o napretku Crne Gore u 2006. godini posebno posvetila oblasti socijalnog dijaloga u našoj državi. Prvo je konstatovala da je "Ekonomski i socijalni savjet, osnovan Vladinom uredbom početkom 2001. godine, prva struktura osnovana u svrhu podsticanja socijalnog dijaloga", ali je Komisija konstatovala da ga "...zainteresovane strane ne smatraju nezavisnim, neutralnim ili snažnim zastupnikom". Istaknuto je da bi "...Vlada RCG trebala da nastavi sa svojim planom da osnuje unaprijeđeni Ekonomski i socijalni savjet i izradom Zakona o ekonomskom i socijalnom savjetu razriješi postojeće slabosti".

Uz to, predstavnici Međunarodne

Bez neutralnog sindikata ne može biti ni pomaka

dne organizacije rada (ILO) su prilikom prošlogodišnje posjete Crnoj Gori ocijenili da "Vlada Crne Gore treba da preduzme korake za formiranje pravog Ekonomsko-socijalnog savjeta, što je predviđeno Zakonom o radu, te da se mora shvatiti da je bitna suština, a ne forma, ukoliko se istinski želi pristupiti pregovorima o priključenju EU".

Konstatovano je i da u Crnoj Gori "...ne postoji pravi socijalni dijalog kojeg i ne može biti ako u Ekonomsko-socijalnom savjetu nemamo poslodavce koji su nezavisni i sindikat koji je potpuno nezavisan". Dakle, i predstavnici ILO-a koji su došli na nekoliko dana u Crnu Goru su shvatili da ne postoji socijalni dijalog i da pomenuta institucija ne predstavlja artikulaciju interesa radnika, poslodavaca i administracije.

Sjedište EESS-a

Na Prvom forumu civilnog društva zemalja zapadnog Balkana koji je organizovan od strane Evropskog ekonomsko-socijalnog komiteta (EESS) i održan 27. i 28. marta 2006. godine u Briselu, a na kojemu su učestvovali predstavnici Unije poslodavaca i Saveza sindikata Crne Gore, obostrano je konstatovano da pomenuti Savjet u Crnoj Gori ne funkcioniše i da predstavlja mrtvo slovo na papiru.

Isto je konstatovano i na sastanku UPCG i SSCG održanom 26. jula 2006. godine kada je ocijenjeno da se na tripartitnoj osnovi hitno mora raditi na izradi prijedloga Zakona o ESS, a time bi ova institucija dobila značaj koji joj realno i pripada. Iako je do sada formirano čak 19 ESS-a, još uvijek se ne prepoznaje značaj te institucije. Na kraju pomenutog sastanka je zaključeno da "...do sada formirani ESS-i zadovoljavaju samo formu, ali nijesu funkcionalni jer, u najvećem broju slučajeva, čak i ne funkcionišu".

Naime, u Crnoj Gori oformljeni Savjeti zaista predstavljaju puko zadovoljenje forme uz očitu namjeru vladajućeg establišmenta da i ovu instituciju obesmisli. To čini fingirajući dijalog koji se očito vodi samo u okviru određenih struktura vlasti i to između njegovih osnovnih poluga – Vlade RCG, Privredne komore i crnogorskih "samostalnih" sindikata na čijem čelu je već više decenija gospodin **Danilo Popović**.

Crnogorski sindikat je, kako

navode sami na svom sajtu, još poznat i po tome da je "...prepoznatljiv na ovom prostoru po održavanju sindikalnog monizma u Crnoj Gori, i da je kao takav jedinstven primjer u svijetu". Nije ovo jedina stvar u Crnoj Gori koja je "mimo svijeta", ali se (za razliku od crnogorskog sindikata) njima uglavnom ne hvalimo.

Ekonomsko-socijalni savjeti su neizostavni dio tradicije razvijenih zemalja EU. Oni su formirani uglavnom na tripartitnoj osnovi, a čine ih jednak broj predstavnika Vlade, odnosno administracije, poslodavaca i sindikata. Kada je u pitanju Evropska unija, Ekonomsko-socijalni komitet (European Economic and Social Committee – EESS) je osnovan još Rimskim ugovorom kojim je 1958. godine uspostavljena Evropska ekonomska zajednica. Ugovor iz Nice je predvidio da broj njegovih članova ne može preći 350. U EU petnaestorice je ovaj Komitet imao 222 člana, a prije ulaska Bugarske i Rumunije bilo je 317 članova. Broj članova (čiji je

Predstavnici Crne Gore na jednom od sastanaka u EESC-u

mandat četiri godine) se određuje zavisno od veličine države članice, a imenuje ih Savjet EU na prijedlog država članica. Crna Gora bi poslije pristupanja EU imala 5 ili 6 članova koliko broje Malta, odnosno Kipar i Luksemburg.

Članovi zastupaju različite sektore civilnog društva koji se unutar Komiteta dijele u tri grupe: Poslodavci, Zapošljeni i Razno. Komitet ima savjetodavnu ulogu u zakonodavnom postupku, s tim što je Ugovorom precizirano da se kod određenih akata pomenuti Odbor mora "konsultovati". Važno je još napomenuti da EESC godišnje u prosjeku donese 170 savjetodavnih

mišljenja, od čega oko 15% na vlastitu inicijativu. Sva mišljenja se proslijeđuju Parlamentu, Savjetu i Komisiji, nakon čega se objavljuju u Službenom listu Evropske unije.

Jedan od najvažnijih ciljeva tako formiranih Savjeta je unapređenje komunikacije između radnika i poslodavaca i kao takvi predstavljaju svojevrsni forum za konstruktivno vođenje dijaloga između radnika i poslodavaca o važećim ekonomskim problemima sa kojima se zajednica suočava. Pomenuti Savjeti u Evropi rade na unapređenju radnih odnosa, osmišljavanju prioriteta ekonomskog i stimulisanju industrijskog razvoja, privlačenju investicija, povećanju produktivnosti i kvaliteta života radnika. Nasuprot tome, u Crnoj Gori se smatra da se njihov rad svodi na još jednu manipulaciju građana, odnosno radnika i izigravanje namjere da se dobra iskustva iz svijeta primijene i u Crnoj Gori.

Kada sve navedeno imamo u vidu, postavlja se i pitanje kako u Vladi Crne Gore komuniciraju sa MMF-om, Svjetskom bankom, EU i ostalim međunarodnim institucijama sa kojima se razmatraju ekonomsko-socijalne perspektive Crne Gore i donose određene odluke. Posebno je pitanje i kako je Vlada RCG usvojila Program privatizacije i koga je konsultovala prilikom izrade njenih godišnjih programa. Da ne govorimo o strateškim dokumentima razvoja koja su usvojena iz raznih privrednih oblasti. Valjda se radi o pitanjima koja se tiču svih građana Crne Gore čiji najveći dio čine upravo poslodavci i radnici.

Autor je polaznik IV generacije Škole evropskih integracija i visoki funkcioner Narodne stranke.

EU SHVATILA KOLIKO JE VAŽAN SOCIJALNI DIJALOG

Iako se bave sličnim pitanjima, treba praviti razliku između EESC i Odbora za zapošljavanje i socijalna pitanja Evropskog parlamenta koji je osnovan odlukom Savjeta 2000. godine na osnovu čl. 130. Ugovora o EZ-u. Iste godine je osnovan Odbor za socijalnu zaštitu koji je predstavljao podsticaj za saradnju između Evropske komisije i država članica, a koja se tiče osavremenjavanja i usavršavanja zakonodavstva o socijalnoj zaštiti. Važno je još napomenuti da je na području socijalnih pitanja vrlo važna uloga strukturnih fondova, prije svega Evropskog socijalnog fonda koji se smatra najvažnijim finansijskim instrumentom pomoći socijalnoj politici na nivou Evropske unije. Ciljevi Fonda su dugoročna pomoć Evropskoj strategiji zapošljavanja, pojednostavljenju administracije, te podsticanju djelovanja i saradnje na lokalnom nivou. Primjer je inicijativa EQUAL, usmjerena na borbu protiv diskriminacije i neravnopravnosti zapošljenih i osoba koje tek traže posao. U tom kontekstu je nesporn uticaj i važnost socijalnog dijaloga, koji se u EU smatra najboljim načinom osavremenjavanja ugovornih odnosa, prilagođavanja organizacije rada i razvijanja ravnoteže između fleksibilnosti i sigurnosti.

Piše: Boris Marić

Ne znam. Što znači biti građanin Evrope? To je valjda neka privilegija, nešto lijepo, nešto što bi valjalo da nam se desi? Biti građanin, pa to već samo po sebi zvuči lijepo. Tada sigurno nestaje

Zašto želim da budem građanin Evrope?

sva muka sa leđa težaka i đaka, ratara i kotlara, profesora i seljaka, domaćice i poštara... Kao građani svi počinjemo osjećati blagodeti građanskih prava i sloboda, naš integritet i naša sigurna egzistencija nam daje za pravo da budemo bolji i pravedniji kao ljudi... Neće biti bitno ko pripada korpusu konstitutivnih, a ko manjinskih naroda i svi će biti dio jednog pravednijeg i bogatijeg društva... Zašto želim da budem seljak Evrope? Zašto želim da budem đak Evrope? Zašto želim da budem preduzetnik, dijete, Esmeralda, sportista, klošar Evrope? Možda bi trebalo napisati Manifest

evropskih integracija i da ga upriliče naši neuništivi politički umovi mirotvoračke provenijencije, kako nagrade kažu?

Moram vam priznati da ja uopšte ne želim da budem građanin Evrope. Moje mišljenje je da je evropska administracija previše glomazna i poprilično birokratizovana. Vrlo često ujedinjena Evropa pribjegava trulim kompromisima i zarad pragmatičnih ciljeva i podržava vrlo problematične vladajuće strukture pojedinih država. Imperijalizam na djelu u pojavnom obliku američke spoljne politike rata je najčešće podržan od strane evropskih država, čak i kroz učesće u vojnim dejstvima.

Naš standard i vizija statusa uvezli su na stotine hiljada polovnih evropskih automobila koji su danas jedan od najvećih zagađivača životne sredine. Kao posljedica pritiska evropske administracije, usvojen je čitav niz propisa koji nijesu uvažili realne potrebe vremena i prostora u kojem treba da se primjenjuju...

U stvari, što ja hoću da kažem? Želim da kažem da mi se čini kao da neko pokušava da predstavi evropske integracije kao ideologiju, kao svoj ideološki koncept koji će donijeti bolju budućnost. Možda je neko vrlo svjestan činjenice da ljudi u Crnoj Gori pretpostavljaju da je ulazak u evropsku porodicu nešto što će donijeti bolji i sigurniji život, ali ti isti ljudi su do skora mislili da se ta formula zove samoupravni socijalizam, a baš skoro da je naziv lijeka nacional šovinizam. Isti mi smo u nepune dvije decenije promijenili na desetine raznih

dobrih i loših ubjeđenja, što nacionalnih, vjerskih, partijskih, državotvornih... i isti mi se i dalje bojimo da na realne probleme reagujemo kao građani.

Lijepo je željeti da se bude samosvjesnim građaninom Evrope. Rekao sam vam da to ne želim da budem, ali vam nijesam rekao da želim da Crna Gora bude zemlja u kojoj će se, prije svega, poštovati ljudski standardi koje mi u ovom trenutku identifikujemo kao evropske. Želim da se utvrde standardi koji će propisati koliko dvorišta mora imati jedna osnovna škola, koliko zelene površine mora imati jedan kvart, da li pauk može odvesti auta zbog nepropisnog parkiranja ako parking ne postoji, da

minimalna cijena rada raste i bude srazmjerna potrošačkoj korpi... Želim da to prvo propišu standardi koje će nam neko "šapnuti na uvo", pa da onda možda i mi kao društvo shvatimo da je potrebno mnogo rada, znanja, dobre volje, ličnog integriteta i hrabrosti prije svega da sebe pogledamo u oči i priznamo da nalazimo vrlo malo motiva da se borimo za ono što u ovom trenutku prepoznajemo kao evropsku bolju budućnost. To ćemo učiniti prepoznajući štetne efekte raznih privatizacija, prepoznajući efekte devastacije prostora, prepoznajući efekte lošeg menadžmenta naših javnih preduzeća koja su još neki dan u državnom vlasništvu.... Ipak, vrlo često nalazimo motiva da brdo

energije sručimo na razne isprazne trač priče i dešavanja u pojedinim kriminalno – produktivnim krugovima, a da ne znamo da li je naš pojedinačni kolektivni ugovor u preduzeću usvojen i da li je u svemu usklađen sa građanskim pravima i da li nas sindikalni predstavnik obavještava o procesima koji će bitno uticati na naš radno-pravni i egzistencijalni status.

Ja znam da i Evropa ima svoje probleme, ali isto tako znam da su naši mnogo veći i ja želim da budem građanin Crne Gore koja će dijeliti probleme evropske zajednice naroda, građanin Crne Gore koji će promovisati vrijednosti koje će bilo gdje da se nađe (građanin) biti prepoznate kao razborite i progresivne.

Kada bi se i dalje za jedan duži period nastavila težnja usvajanja evropskih standarda, uz činjenicu da i dalje svakodnevno gledam razne ljude koji su se u "Audi osmicama" snašli u ovom vremenu zajedno sa penzionerkama koje prodaju cigarete po trotoarima crnogorskih gradova, i pored sve činjenice da smo svašta preživjeli ovih sedamnaest godina, ja bih svim mladima koji su sposobni, jaki, hrabri, odvažni... poželio da postanu građani Evrope, ali u vrlo bukvalnom smislu. Lično, ja to ne želim jer sam već predugo tu, jer se nadam da će sve veći broj svjesnih, onih koji znaju da se vrijedi boriti za evropske standarde i da vrijedi iskreno raditi na što bržoj stabilizaciji i pridruživanju, prije svega pridru-

živanju pravnoj državi i socijalnoj sigurnosti, a bogami i građanskoj svijesti i savjesti koja podrazumijeva popriličnu hrabrost, doprinijeti da ovo i suštinski postane Evropa. Kada se to desi, a mislim da je to neminovnost, meni će strašno biti važno da u svoj toj priči ostanem Crnogorac i Balkanac... Tada ću moći da kažem da je društvo usvojilo način zdravog razmišljanja, a ne ideologiju o boljoj budućnosti. Ona kao takva ne postoji, postoji samo pregalaštvo koje oslobađa, a to nije puno. To je sve.

Autor je polaznik I generacije Škole evropskih integracija i pravni savjetnik poslaničkog kluba Pokreta za promjene (PzP).

DR ALEXIS VAHLAS, VIŠI POLITIČKI SAVJETNIK NATO-A I PROFESOR NA UNIVERZITETU ROBERT SCHUMAN U STRAZBURU

Ne brinite što će biti sa EU, radite vi na sebi

Ne smijete gubiti vrijeme na projekcije što će biti sa EU, da li je zamor od proširenja jak ili nije. Morate biti spremni da što je prije moguće uđete u EU. Vaš cilj mora biti idući talas proširenja. Ne možemo isključiti mogućnost da će EU otvoriti vrata nekim zemljama zapadnog Balkana u narednih pet do šest godina, i Crna Gora mora biti spremna – ocjenjuje za *EIC Bilten* dr **Alexis Vahlas**, viši politički savjetnik NATO-a i profesor na Univerzitetu Robert Schuman u Strazburu.

Gotovo svakog mjeseca, Vahlas redovno posjećuje Crnu Goru okviru Twinning programa za unapređenje administrativnih kapaciteta Crne Gore koji sprovode Francuska i Slovenija.

Vahlas za *EIC Bilten* kaže da on ne vjeruje u projekcije koje su se nedavno pojavljivale u crnogorskim medijima o mogućnosti da će se EU raspasti.

"EU će možda izgubiti neke članice, to se ne može isključiti. Ja vjerujem, a i pisao sam o tome, da neke članice imaju pravo da se povuku iz EU, i neke bi to mogle i učiniti u slučaju krize, ali ne bih se kladio da će se EU raspasti", ističe Vahlas.

On je uvjeren da je postojeći apsorpcioni kapacitet EU dovoljan za još nekoliko članica.

"Vi ćete možda biti dvadeset deveta ili trideset druga članica, ali to ne unosi velike promjene ako ih je sada dvadeset sedam. Proširenje sa 15 na 25 je izmijenilo prirodu EU, ali sa 27 na 32 je stvar nijansi. EU se može proširiti sa 27 članica na 32 unutar postojećeg sistema. Zato ne precjenjujte problem apsorpcionih kapaciteta u svjetlu nepovoljne atmosfere u javnom mnjenju EU, koje je posljedica neuspjeha Ustavnog Ugovora", kaže Vahlas.

Do sada je Crna Gora dobro

napredovala, ali to nije razlog da usporite ili da stanete. Morate da ojačate svoje kapacitete, ne čekajte druge i dođite što prije do Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP). Crna Gora je skoro spremna da potpiše SSP i mislim da će to biti urađeno vrlo brzo", naglašava Vahlas.

Prema njegovom mišljenju, na putu ka EU Crna Gora ne treba da čeka na Srbiju i BiH kako bi u isto vrijeme potpisale SSP sa EU.

"Definitivno, moj odgovor je ne. To je trka i ne morate čekati na druge. Cilj Crne Gore treba da bude da se uhvati za Makedoniju i da što više ide naprijed, a ne da čeka ostale. Na Crnoj Gori je da radi, da izvršava pritisak na EK i kaže: 'Mi smo spremni'", preporučuje Vahlas.

On smatra da je teško sada ocjenjivati stepen administrativnog kapaciteta u vladinim službama "...jer se to mijenja, a kroz promjene se poboljšava".

"Sa jedne strane, za malu i novu zemlju je tipično da joj nedostaje dobrih kadrova jer nema iskustava kao u velikim zemljama. Ali, s druge strane, kada pogledamo ljude koji se bave evropskim integracijama, kao što je potpredsjednica Vlade RCG dr **Gordana Đurović** ili **Ana Vukadinović** – ja sam optimista, jer su na čelu procesa veoma aktivni i kompetentni kadrovi. To je vrlo važno jer vi trebate dobru lokomotivu koja vuče sve ostalo", napominje Vahlas.

Međutim, on upozorava da što se ide dublje, u administraciji se primjećuju neki osnovni problemi kao što je poznavanje stranih jezika.

"U nekim službama administracije ima tek po jedna osoba koja je stručna i koja dobro poznaje proces evropskih integracija, ali ona je usamljena. Vjerujem da Crna Gora ima dobre volje,

Alexis Vahlas

imate mnogo mladih ljudi koji su novi i voljni da rade, ali moje pitanje je koliko dugo će oni ostati, da li će možda otići u bankarski sektor za šest mjeseci? Prije svega, to je pitanje plata. Vlada Crne Gore će morati da pronađe rješenje za to", ističe Vahlas.

On ocjenjuje da "...situacija nije tako loša, ali se moraju osnažiti administrativni kapaciteti, a to se posebno odnosi na ljude koji će konstantno biti zaduženi za pregovore sa EU. Učestale promjene kadrova nijesu dobra stvar u ovoj oblasti".

"Svi glavni izazovi za Crnu Goru povezani su sa administrativnim kapacitetima, vladavinom prava... Crna Gora mora da radi mnogo. Imate i prednosti: imate dobar potencijal za turizam, nijeste hendikepirani zbog velikih poljoprivrednih kompleksa... Postoji politička saglasnost za pridruživanje, imate dobre odnose svih nacionalnih zajednica što je velika prednost uzimajući u obzir da su postojali ratovi u okruženju. Crna Gora je dobila mnogo poena zato što ste došli do nezavisnosti na miran način, i lako razriješili sva pitanja sa Srbijom", tvrdi Vahlas.

On naglašava da je za EU važno da Crna Gora ima otvoren i konstruktivan pristup kada je Kosovo u pitanju.

"Svi znamo da to nije lako za Crnu Goru", ocjenjuje Vahlas.

N. RUDOVIĆ

ŠTO EVROPSKA UNIJA TRAŽI OD CRNE GORE U PRVOM EVROPSKOM PARTNERSTVU?

Primijenite antikoruptionu strategiju

Unaprijediti kapacitete Uprave carina da primjenjuje pravila o porijeklu robe, crnogorski trgovinski režim prilagoditi budućem Sporazumu sa EU, ustanoviti pravni okvir i administrativne kapacitete za zaštitu potrošača i zdravlja u skladu sa politikom EU, primijeniti efikasan režim javnih nabavki u skladu sa principima EU, osigurati punu transparentnost procedure bez obzira na vrijednost ugovora, osigurati nediskriminaciju dobavljača iz EU u odnosu na crnogorske,...

Ovo su, između ostalih, neki od zahtjeva Evropske unije prema Crnoj Gori koji su sadržani u Evropskom partnerstvu za Crnu Goru.

Taj obimni dokument usvojio je krajem januara Savjet ministara EU u Briselu. Njime EU faktički dijeli zadatke koje, u kratkoročnom (2 godine) i srednjoročnom periodu (3 do 4 godine), Crna Gora treba da izvrši da bi se približila evropskim standardima.

To je prvo Evropsko partnerstvo za nezavisnu Crnu Goru u kojem se još, kako je EIC Bilten objavio u prošlom broju, traži donošenje novog Ustava RCG koji bi trebao biti u skladu sa evropskim normama, traži se depolitizacija sudstva i javne uprave, jačanje struktura koje se bave evropskim integracijama, promjena Zakona o konfliktu interesa, unaprjeđenje borbe protiv korupcije i kriminala, transformacija RTCCG u javni servis,...

EU traži i da se, u skladu sa preporukama ODIHR-a, depolitizuje izborna administracija i unaprijedi njeno funkcionisanje, posebno u odnosu na objavljivanje rezultata izbora.

"Kodifikovati izbornu zakonodavstvo, ustanoviti pravila medijskog izvještavanja o kampanjama i uvesti transparentnost u raspodjeli mandata u skladu sa evropskim standardima; ustanoviti transparentan okvir za finansiranje kampanja" – navodi se u Partnerstvu.

Dodaje se da treba obezbijediti adekvatan okvir na ustavnom nivou za zaštitu prava manjina, te sprovesti Strategiju i Akcioni plan za integraciju

Roma, uključujući i izbjeglice.

"Poboljšati napore za primjenu antikoruptione strategije, naročito obezbjeđivanjem adekvatnih finansijskih i ljudskih resursa u državnim organima koji sprovode zakon", ističe se u Evropskom partnerstvu.

Napominje se da treba pojačati administrativne kapacitete Ombudsmana i osigurati postupanje po ombudsmanovim preporukama.

"Nastaviti sa primjenom procesa decentralizacije i poboljšati kapacitete opština. Nastaviti obuku sudija, tužilaca i sudskih službenika. Obezbijediti garancije za jačanje autonomije i efikasnosti tužilaštva, uključujući budžetska pitanja, ojačati kancelariju tužioca za organizovani kriminal", poručuje se u dokumentu.

EU zahtijeva od Crne Gore i da zaokruži uspostavljanje pravnog i institucionalnog ustrojstva koji se zahtijeva za nezavisnu državu, uključujući potpisivanje i ratifikaciju međunarodnih instrumenata kojima je pristupila državna zajednica SCG.

"Ojačati ukupne zakonodavne i kontrolne kapacitete Skupštine, posebno kroz primjenu novog Poslovnika o radu; ojačati funkcionisanje Odbora za evropske integracije i obezbijediti odgovarajuće administrativno i stručno osoblje..."

Dalje se u dokumentu insistira na nastavku restrukturiranja i privatizacije preduzeća u javnom vlasništvu, usvajanju i primjeni Zakon za kontrolu osiguranja, nastavku napora za promociju prilagodljivosti radne snage uz puno angažovanje poslodavaca i trgovačkih organizacija u tom procesu.

Naglašava se i da treba završiti ustanovljenje pravnog i institucionalnog sistema za standardizaciju, praćenje tržišta, sertifikaciju, metrologiju...

EU smatra da je potrebno dalje usklađivanje carinskih propisa i procedura sa propisima EU, nastavak modernizacije carinske službe, a sve u cilju osiguravanja visokog nivoa administrativnih kapaciteta za borbu protiv korupcije, prekograničnog kriminala i fiskalnih izbjegavanja.

"Značajno ojačati nivo zaštite prava intelektualne svojine. Ojačati regulatorni i inspekcijski okvir za finansijske institucije i tržišta u skladu sa tekućom EU praksom, naročito u odnosu na bankarski sektor. Usvojiti Zakon o sigurnosti hrane, novi zakon koji se odnosi na veterinu i ojačati veterinarske i fitosanitarne službe uključujući kontrolu i laboratorijske kapacitete. Završiti strategiju ribarstva i poboljšati kapacitete Crne Gore da sprovodi politiku ribarstva u skladu sa EU standardima, uključujući i međunarodnu saradnju", navodi se u Partnerstvu.

Traži se i razvijanje strategije zaštite okoline (voda, otpad, vazduh), usvajanje prostornog plana i strategije održivog razvoja, kao i sektorske strategije – integrirano upravljanje morskom zonom, biodiverzitetom i klimatskim promjenama.

"Ojačati Agenciju za telekomunikacije koja bi trebala da podstiče konkurenciju na tržištu primjenom neophodne legislative, naročito ustanovljenjem neophodnih zaštita konkurencije na tržištu. Osigurati efikasnu primjenu i koordinaciju propisa protiv pranja novca i ojačati obavještajnu jedinicu za finansije", stoji u Evropskom partnerstvu.

N.R.

Southeast European Times

Tržišta rada i posljedice migracija

Pošto milioni njenih građana traže posao u inostranstvu, Rumunija ima problem da popuni radna mjesta u nekim sektorima, piše ekonomista i bivši ministar finansija te zemlje Danijel Daianu.

Piše: Daniel Daianu

Tržišta rada u novim članicama EU nerazumljiva su za spoljne posmatrače. Bilo da je stopa nezapošljenosti niska (oko 5,5%, kao u Rumuniji) ili visoka (više od 15%, kao u Poljskoj), sektorski manjak radne snage osjeća se u cjelokupnoj državnoj ekonomiji. Posljedice mogu da budu prilično ozbiljne.

Kako to da taj manjak može da postoji paralelno – sa viškom – nezapošljenošću – i bude tako izražen u tržišnoj ekonomiji? Taj paradoks lakše je razumjeti ako se sagleda istorijska perspektiva ekonomske politike u zemljama u tranziciji.

Godinama je rast zarada u tranzicionim ekonomijama uslovljen jednom ključnom odredbom u sporazumima potpisanim između vlada i MMF-a. Konkretno, plate u javnom sektoru na godišnjem nivou nijesu mogle da rastu preko određene stope. Stopa je određivala koliko je ljudi potrebno otpustiti da bi se povećale plate zapošljenima u javnom sektoru. Tu je, očigledno, bio napravljen kompromis.

U okviru te odredbe, nalazio se i limit za kolektivno pregovaranje između vlasnika preduzeća i radnika u privatnom sektoru. Ključno pitanje bio je strah od velikog budžetskog deficita i potreba da se suzbije inflacija i neodrživ spolnotrgovinski deficit. Posljednjih godina, međutim, situacija se značajno promijenila.

Dvije važne karakteristike ekonomije objašnjavaju dinamiku nivoa plata u Rumuniji. Jedna je udio privatnog sektora u stvaranju BDP-a, koji iznosi oko dvije trećine. Po svemu sudeći, to smanjuje uticaj koji plate u javnom sektoru imaju na funkcionisanje cjelokupnog tržišta rada. Danas, kada je Rumunija ušla u EU, moguće je da će dominantni socijalni model u EU (u kojoj su sindikati moćniji nego, na primjer u SAD-u) imati snažan uticaj.

Druga karakteristika je masovno iseljavanje. Prema nekim procjenama, više od dva miliona Rumuna radi u inostranstvu, uglavnom u zemljama EU. Ta migracija objašnjava zašto je stopa nezapošljenosti u Rumuniji toliko niska, iako je došlo do velikih otpuštanja poslije restrukturiranja industrije. Postoje gradovi i oblasti gdje gotovo da nema nezapošljenosti i poslodavci teškom mukom popunjavaju slobodna radna mjesta.

Pritisak da zarade porastu je neizbježan efekat stalno opadajuće stope nezapošljenosti. Manjak radne snage je akutan u nekim sektorima, poput građevinarstva. Bechtel, jedna od vodećih američkih kompanija i veliki izvođač u Rumuniji, nedavno se žalio zbog manjka raspoloživih radnika. I taj slučaj ni po čemu nije jedinstven.

Činjenica da migracija smanjuje ukupnu stopu nezapošljenosti i stvara pritisak da zarade porastu nije iznenađujuća. Međutim, tu se priča ne završava. U tranzicionim ekonomijama nastaje fenomen koji, da ironija bude veća, podsjeća na komandnu ekonomiju: istovremeni manjkovi i viškovi. Jedan od vodećih mađarskih ekonomista Janos Kornai napisao je izuzetnu knjigu u kojoj je objasnio na koji način je komandni sistem inherentno sklon tom problemu – zbog svoje nesposobnosti da efikasno raspodjeljuje resurse ili ostvari ravnotežu cijena. U tržišnim ekonomijama, istovremeno postojanje velikih man-

jkova i viškova ne bi trebalo da bude pravilo; to prije ukazuje na rigidnost tržišta zbog raznih faktora.

Jedan uzrok, oko koga su se lomila koplja u literaturi i koji je potvrđen u praksi, jeste da radna mjesta zauzimaju tzv. "insajderi". Zbog toga neki ljudi – Francuzi ih nazivaju "izopštenima" ("les exclus") – ostaju van tržišta rada. Veća nezapošljenost nastaje i zbog snažnih potresa, poput naglih porasta cijena energenata. Naftna kriza je tokom 70-ih godina, na primjer, izazvala "stagflaciju" u zapadnim ekonomijama.

Treba napomenuti da viškovi i manjkovi mogu da koezistiraju na drastično različitim stopama nezapošljenosti. Za razliku od Rumunije, Poljska ima visoku stopu nezapošljenosti. Ipak, građevinske kompanije u Poljskoj, baš kao i u Rumuniji, žale se na manjak kvalifikovanih radnika. Za period 2007.–2013. poljsko Ministarstvo saobraćaja izdvojilo je oko 38 milijardi \$ za taj sektor. Međutim, mnogi strahuju da bi, zbog nedostatka radne snage, taj ambiciozni program izgradnje mogao ozbiljno da kasni. To bi, opet, usporilo modernizaciju osnovne infrastrukture.

Za neinformisanog posmatrača stvari možda ne izgledaju zabrinjavajuće. Na kraju krajeva, zar na dugi rok sva tržišta ne bi trebalo da izdvajaju resurse tamo gdje su najpotrebniji? Realnost je, ipak, daleko komplikovanija. Ljudi ni brzo ni rado ne stižu nova znanja i vještine.

U stvarnosti, stvari su komplikovanije, pošto ljudi ne mogu lako i brzo da steknu nova znanja i sposobnosti. čak i kada tržište traži takve sposobnosti, potrebno je da prođe izvjesno vrijeme dok radna snaga ne bude u stanju da ih pruži. Teškoća prilagođavanja je zajednički sadržalac u mnogim tranzicionim ekonomijama.

Tekst je prenešen iz Southeast European Times.

H-ALTER.ORGAutor: Glas Slavonije/
Denis Romac

Europska medijska pravila na čekanju

Novinarske organizacije zvone na uzbuđu: medijski pluralizam u Europi u opasnosti zbog tajkunizacije i medijske koncentracije.

Kako javlja EUobserver, glasilo specijalizirano za europske teme, administracija u Bruxellesu objavila je nedavno materijal o medijskom pluralizmu u članicama Unije, u povodu snažnog pritiska iz Europskog parlamenta i nevladinog sektora da se Europska komisija konačno pozabavi pitanjem golemih medijskih konglomeracija, ponekad povezanih s političkim centrima moći, u čijim su rukama veliki medijski udjeli na nacionalnom tržištu medija.

U Italiji, primjerice, situacija je takva da su europski parlamentarci još 2004. godine upozoravali na nedopustivu povezanost medija i politike, gdje je tadašnji premijer i medijski tajkun Silvio Berlusconi proširio svoj nadzor nad gotovo svim televizijskim postajama u toj zemlji. Iako je situacija u Italiji jedinstvena, europarlamentarci su svjesni činjenice da je medijska koncentracija i povezanost s politikom europski trend, požurujući komisiju na donošenje mjera i direktiva koje će zaštititi medijski pluralizam.

Međutim, u Bruxellesu je ta inicijativa naišla na snažan otpor, budući da Europska komisija oklijeva miješati se u to osjeljivo područje, pa će to učiniti tek nakon još jedne studije koja bi trebala utvrditi činjenice pri ocjenjivanju medijskog pluralizma u članicama Unije, posebice s obzirom na svu raznolikost situacija u pojedinim

zemljama i velikih razlika u zakonodavnom uređivanju područja medij. Stoga će komisija odgovarajući dokument donijeti tek 2008. godine, u kojem će utvrditi činjenice vezane uz pluralizam medija, a iz Europske komisije pritom poručuju da je riječ o otvorenom procesu i da komisija nema namjeru donositi bilo kakve suvišne mjere. Takvo stajalište Bruxellesa, naravno, naišlo je na odobravanje europskih izdavača, koji su bili prilično zadovoljni, posebice nakon prvobitnog nagovještaja da bi Europska komisija mogla poduzeti mjere koje bi ih ograničavale u njihovom poslovanju i prekograničnom širenju.

Iz ENPA-e, Europske udruge novinskih izdavača, kako prenosi EUobserver, poručuju da nema nikakve potrebe za jedinstvenom europskom legislativom, jer svaka pojedina zemlja ima vlastita pravila za reguliranje tog pitanja na medijskom tržištu. Jedinstveni europski propisi samo mogu zakomplicirati situaciju i zanemariti nacionalne posebnosti u svakoj pojedinoj zemlji. A ako bi europski propisi vodili računa o nacionalnim propisima, budući nadnacionalna europska regulativa mogla bi biti samo načelna i općenita.

Iz Međunarodne novinarske federacije (IFJ) tvrde suprotno, tražeći hitnu akciju protiv rastuće medijske monopolizacije, upozoravajući odgovorne u Europskoj uniji da prekogranično širenje medijske koncentracije predstavlja specifičan europski fenomen novijeg datuma. I pritom imaju prilično čvrste dokaze za svoje tvrdnje.

Pojedine kompanije sa sjedištem u zapadnim zemljama već danas posjeduju velike udjele na medijskom tržištu srednjoeuropskih i istočnoeuropskih zemalja, od Slovenije, preko Hrvatske i Srbije, do Bugarske i Rumunjske i drugih bivših komunističkih zemalja, pa pitanje njihova vlasništva, posve je jasno, više ne može biti tretirano kao isključivo nacionalno pitanje.

Multinacionalne kompanije djeluju na nacionalnoj razini i povećavaju svoje medijske udjele, koncentrirajući golemu moć u svojim rukama, obično pod manjkavom ili nikakvom javnom kontrolom. Svjestan da je jedino rješenje da se nešto poduzme upravo na nadnacionalnoj i europskoj razini, kako bi se ujednačila postojeća medijska zbrka u europskim zemljama i donijela bar osnovne regule koje bi unijele red u pravila vlasništva nad medijima. Stoga IFJ već dulje od desetljeća pokušava prisiliti Europsku komisiju da nešto poduzme, ali očito je da će na to ipak morati pričekati još neko vrijeme. Ako buduća studija bude vodila u tom smjeru, u IFJ-u smatraju da je to dobra stvar, kao i očekivani sveobuhvatni pristup u reguliranju tog problema, no u toj utjecajnoj novinarskoj organizaciji dvoje u odlučnost Bruxellesa da se uhvati u koštac s teškim problemom političkog utjecaja na javne medijske servise. Imaju i razloga – dovoljno je vidjeti što su učinili u vrijeme Berlusconijeve posljednje vladavine. Uglavnom ništa.

Tekst je preuzet sa H-altera.

EVROPSKA KOMISIJA JE NA MUCI KAKO DA POPRAVI DEMOGRAFSKU SLIKU EU

Traganje za ravnotežom između posla i porodičnog života

Dok se lideri EU i Savjet ministara za spoljnu politiku i bezbjednost bavi Iranom, bliskim Istokom i Kosovom, Evropska komisija pokušava napraviti strategiju rješavanja naizgled manje važnih, a u suštini i te kako značajnih pitanja. Neka od njih su demografska struktura i procjena da će EU nedostajati radno sposobnog stanovništva.

Tako je EK krajem prošle godine ocijenila da bi države članice morale da udvostruče napore da bi umanjile očekivani pad broja radno aktivnih

građana, a taj pad je izazvan niskom stopom demografskog rasta.

U komunikatu koji je objavljen 12. oktobra 2006. godine, Komisija je, između ostalog, zatražila od država članica da preduzmu hitne korake za promociju demografske obnove, da pokrenu inicijative koje pomažu građanima da pronađu ravnotežu između posla i porodičnog života, da stvore uslove za više radnih mjesta i duži radni vijek..., a sve to kako bi se spriječio negativni trend u demografskom smislu.

"Pored reformi politike zapošljavanja, obrazovanja i obuke koje su već u toku, neophodni su dalji napore kako bi se unaprijedile mogućnosti zapošljavanja starijih. Sveobuhvatne reforme su potrebne kako bi se povećao broj radno aktivnih žena i muškaraca starijih od 55 godina. Prije svega, to podrazumijeva smanjenje mogućnosti prijevremenog penzionisanja i ohrabivanje zapošljavanja starijih građana", smatraju u EK.

Insistira se i na integraciji imigranata, odnosno definisanju zajedničke politike legalne imigracije, koja bi bila posebno usredsređena na imigraciju radnika, kako bi se zadovoljila potražnja u izvjesnim sektorima tržišta rada.

"Budžetska konsolidacija je neophodna kako bi se garantovala socijalna sigurnost i jednakost među generacijama za duži period. Porast nivoa učešća svih starosnih grupa među radno aktivnima je efikasan način da se povećaju državni prihodi bez povećanja poreza", ocjenjuje EK.

Napominje se da je talas migracije iz novih država članica ka Irskoj i Velikoj Britaniji, nakon proširenja 2004. pomogao da se u ovim zemljama regulišu hitne potrebe radnog tržišta.

Prema podacima EK, u EU je prosječan broj djece po ženi nizak – 1,5 dijete u EU 25. Ovo je daleko ispod predviđenog minimuma od 2.1 koji je neophodan da bi se stabilizovalo stanovništvo u nedostatku imigracije. Ograničen rast do 1.6 je predviđen u EU 25 do 2030. godine.

"Opadanje plodnosti u posljednjih nekoliko decenija je uslijedilo nakon 'bejbi bum' perioda nakon Drugog svjetskog rata, što danas rezultira visokom stopom broja stanovnika starosti između 45 i 65 godina. Postepeno odlaženje u penziju sve

BIĆE DJECE, ALI MLADI ZATO OČEKUJU SIGURNOST

Zemlje članice EU mogu spriječiti negativan trend u demografskom smislu i zublaziti smanjenje stope nataliteta koja je u nekim od članica već na zabrinjavajuće niskom nivou. Takve mjere su ne samo neophodne, već i realne – neophodne su zato što istraživanja pokazuju da bi parovi u zemljama EU voljeli da imaju više djece, a realne zato što poređenja međunarodnih parametara u pogledu efikasnosti porodičnih i drugih politika pokazuju da savjesno primijenjene politike u izvjesnim zemljama nakon nekog vremena stvaraju neophodne uslove za one koji žele djecu, navodi se u analizi EK.

Ističe se da je cilj svake politike da smanji nejednakost mogućnosti koje se nude roditeljima sa djecom i onima bez djece. Takođe, cilj svake politike je da se njome omogući univerzalni pristup različitim vrstama pomoći za roditelje, prije svega u pogledu obrazovanja i njege najmlađih, te da se radno vrijeme organizuje tako da obezbjedi jednake mogućnosti za doživotno učenje i obuku ženama i muškarcima i da pomogne uspostavljanju ravnoteže između ličnog života i karijere.

"Uz sve to, nedavne analize opadanja nataliteta ističu efekat starosne dobi u kojoj žene rađaju prvo dijete, što utiče na sve veću neodlučnost parova da uopšte imaju djecu. Analize pokazuju da je neophodno omogućiti mladima da se uključe u tržište rada i uopšte popraviti njihove životne standarde. Osim toga, efektivne politike rodne ravnopravnosti stvaraju uslove za mlade parove da se odluče da li i kada da imaju dijete", smatra EK.

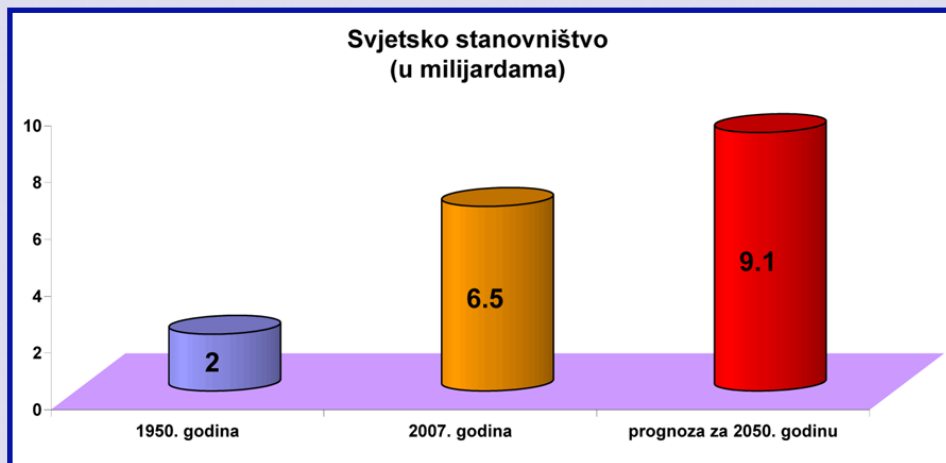
Kao ključni problemi akcentovani su obezbjeđivanje stambenih uslova, kvalitetna i pristupačna briga o djeci i uopšte poboljšanje ravnoteže između privatnog života i rada kroz fleksibilne oblike zapošljavanja i upotrebu novih tehnologija. "Takođe je neophodno posvetiti pažnju siromaštvu među djecom, a to je sve više razlog za brigu i pokazuje relativno lošije životne uslove u porodicama sa djecom", ističe EK.

većeg broja pripadnika 'bejbi bum' generacije dovodi do naglog porasta u broju penzionera, čije će finansijske potrebe morati da snosi značajno umanjeni procenat radno aktivne populacije. To je pojava koja će nestati, ali tek nakon nekoliko decenija", procjenjuju stručnjaci Evropske komisije.

Dodaje se da je očekivani životni vijek sve duži i da će do 2050. g. porasti za još barem pet godina.

"Pretpostavljeni rast životnog vijeka imaće najviše uticaja na starije generacije, pa će Evropljani koji 2050. g. budu punili 65 godina moći da očekuju da žive u prosjeku pet godina duže od onih koji danas imaju 65 godina. To će doprinijeti spektakularnom porastu broja ljudi koji dožive starost od 80 ili 90 godina. Ovo znači da će mnogi od njih provesti nekoliko decenija u penziji i doživjeti starost koju uglavnom karakterišu bolest i umanjena fizička sposobnost, iako je moguće da će se i njihovo zdravlje znatno popraviti", ističe EK.

Procjene su i da će regioni u kojima se stanovništvo sastoji uglavnom od

starijih osoba imati teškoća da obezbijede osnovna javna dobra i usluge, poput zdravstvene njege, stambenih provizija, urbanog razvoja, transporta i turističkih usluga, a shodno tome će starenje populacije doprinijeti pogoršanju životnih uslova.

"Demografske promjene su praćene i značajnim društvenim promjenama u pogledu porodične strukture, što je posebno primjetno u sve većem broju starijih ljudi koji žive sami. Rastući broj starijih, osoba koje zavise

od tuđe pomoći, stvorice nove izazove ekonomske, društvene, pa i etičke prirode", upozorava EK.

Uzevši u obzir rast svjetskog stanovništva sa 2 milijarde 1950. g. na 6.5 milijardi danas, Ujedinjene nacije procjenjuju da će se ovaj trend nastaviti, iako sporijim tempom, tako da će broj stanovnika zemljine kugle 2050. godine iznositi 9.1 milijardi.

Okolo 95% ukupnog rasta populacije dogodice se u zemljama u razvoju, a očekuje se da će se broj stanovnika 50 najnerazvijenijih zemalja udvostručiti. Najbrži rast se očekuje u Africi. Kao rezultat toga, udio populacije EU 25 u ukupnoj svjetskoj populaciji će se znatno smanjiti. Međutim, Evropa neće stariti sama. Sve veći procenat starijeg stanovništva očekuje se i u Indiji i Kini.

U EK zato tvrde da će se produktivnost uvećati na globalnom nivou, ukoliko zemlje u razvoju uspiju da iskoriste svoju demografsku prednost i integrišu mlade, radno sposobne stanovnike u rastuća radna tržišta. Time će se stvoriti profitabilne investicione mogućnosti za Evropljane koji žele da uštede dovoljno sredstava da obezbijede sopstvenu starost.

"Imigracija može privremeno umanjiti finansijske poteškoće vezane za starenje populacije ukoliko imigranti budu legalno zapošljeni i ako budu plaćali doprinose javnim penzijskim fondovima. S druge strane, ekonomski aktivni imigranti će time tokom vremena i sami steći prava na sopstvenu penziju", piše u analizi.

DO 2050. DOLAZI 40 MILIONA IMIGRANATA

Evropa je već domaćin značajnom broju imigranata iz trećih zemalja. EU je 2004. registrovala 1,8 miliona imigranata. To znači da je, proporcionalno broju stanovnika, stopa imigracije u EU veća nego u SAD-u.

Evropska unija će vjerovatno nastaviti da bude popularna destinacija za imigrante u narednih nekoliko decenija. Konzervativne procjene Eurostata su da će od sada pa do 2050. godine u EU imigrirati oko 40 miliona ljudi.

S obzirom na to da mnogi među njima spadaju u radno aktivnu populaciju, imigracija mijenja demografsku strukturu spuštajući prosjek starosti stanovništva. S druge strane, dugoročne posljedice ovakvog trenda su neizvjesne, jer zavise od manje ili više restriktivne imigracione politike u pogledu pridruživanja članovima porodice i nivoa plodnosti među imigrantima.

Uprkos trenutnom prilivu, imigracija može samo djelimično ublažiti efekat niske plodnosti i produženog životnog vijeka na starosnu strukturu stanovništva EU.

Kao posljedica toga, broj stanovnika u EU biće neznatno umanjen, ali će zato u prosjeku ljudi postati mnogo stariji. Ekonomski gledano, najveća promjena odnosiće se na udio radno aktivnog stanovništva (starosti od 15 do 64 godine) u ukupnoj populaciji. Taj broj će se do 2050. godine smanjiti za 48 miliona. Procenat starijeg stanovništva će se udvostručiti do 2050. i dosegnuće 51%. Danas, na jednu osobu starosti 65 godina i više dolazi po četiri radno aktivne osobe, dok će 2050. na jednu osobu ove starosne dobi, biti samo dvije radno aktivne osobe.

N. RUDOVIĆ
V. ŠĆEPANOVIĆ

PREDSTAVLJAMO INSTITUCIJE EU

Evropski savjet

Evropski savjet, koji je u neformalnom Erječniku poznat i kao Samit EU, okuplja predsjednike država i vlada zemalja članica EU.

Formalno-pravno, Evropski savjet nije institucija Evropske unije. Ustanovljen je 1974. godine na samitu u Parizu. Inauguralni samit održan je 1975. godine u Dublinu za vrijeme irskog predsjedavanja Savjetom Evropske unije.

Razvoj Evropskog savjeta prošao je kroz nekoliko faza. Period konstitucije traje od 1974. godine kada je ovo tijelo imalo karakter neformalnog okupljanja šefova država i vlada članica Evropske ekonomske zajednice. Nakon donošenja Jedinственог evropskog akta (JEA) 1986. godine, počinje faza institucionalizacije Evropskog savjeta. Odbredbama JEA određuje se sastav Savjeta i obaveza zasjedanja najmanje dva puta godišnje. Ipak, ni ovim aktom Evropski savjet još uvijek ne dobija status institucije.

Treći period razvoja Savjeta, koji traje od Ugovora iz Matrihta do danas, karakteriše kontinuitet ostajanja ovog organa van institucionalne strukture EU.

Ono po čemu je Evropski savjet važan faktor procesa u EU jeste velika politička težina njegovih odluka. Zapravo, Savjet isključivo donosi političke odluke, ali nema zakonodavnu moć. Snažan politički uticaj Savjeta pravno je potvrđen i Ugovorom iz Matrihta. Po ovom Ugovoru, Savjet kvalifikovanom većinom donosi odluku o tome da li zemlja zadovoljava uslove za usvajanje

jedinstvene evropske valute i ulazak u Evropsku monetarnu uniju.

Evropski savjet ima veliku moć i u domenu odlučivanja o prijemu novih članica u Evropsku uniju. Na samitu 1993. godine, Savjet je definisao poznate Kopenhaške kriterijume koje mora ispunjavati država koja želi da postane članica EU.

Evropski savjet ima značajnu ulogu i u spoljnoj politici EU i to u formi donošenja generalnih smjernica u odnošenju prema dešavanjima u svijetu.

Generalne smjernice nijesu uvijek realizovane i ispoštovane, takav je slučaj bio povodom davanja podrške američkoj intervenciji u Iraku, a taj slučaj je podijelio zemlje EU.

Zasjedanja Evropskog savjeta obično se održavaju dva puta godišnje, a nekada i više puta, sve u zavisnosti od potrebe. Evropski savjet treba razlikovati od Savjeta EU koji okuplja ministre zemalja članica, ali i od Savjeta Evrope koji je posebna međunarodna organizacija.

Tradicionalno, šefovi država i vlada članica EU su se sastajali u onoj zemlji koja je trenutno predsjedavajuća Savjeta EU. Na samitu u Nici 2001. godine, donešena je odluka da se ubuduće barem polovina broja samita održava u Briselu. Odluka je bila inspirisana perspektivama proširenja EU, koja je uskoro trebala da obuhvati 25 država, i što bi rotiranje mjesta održavanja samita učinilo suviše složenim i skupim.

Evropskim savjetom će do juna 2007. godine predsjedavati njemačka kancelarka Angela Merkel.

Uloga predsjedavajućeg Evropskog savjeta se svodi na predsjedavanje i pripremu samita. Po statusu u Savjetu, predsjedavajući je primus inter pares među ostalim šefovima država i vlada.

Više informacija o Evropskom savjetu možete naći na sajtu:

www.eu.int/de/info/eurocouncil

Petar ĐUKANOVIĆ

NEVLADINE ORGANIZACIJE U EVROPSKOJ UNIJI

EVROPSKI KOMITET ZA ŽIVOTNU SREDINU (EEB)

EEB je federacija od 143 udruženja građana koja se bave životnom sredinom u svim zemljama EU i većini zemalja kandidata, kao i u nekim susjednim zemljama. Ove organizacije djeluju na lokalnom, nacionalnom, evropskom i međunarodnom nivou.

Cilj EEB-a je zaštita i poboljšanje životne sredine u Evropi, kao i pružanje mogućnosti građanima Evrope da aktivno učestvuju u ostvarivanju tog cilja.

EEB nastoji da u javnosti promoviše znanje i razumijevanje tekućih i budućih politika koje se tiču životne sredine i da motiviše građane da se u kontinuitetu bave njihovim unapređenjem. Stoga je nužno stalno razvijanje i održavanje kontakta sa članstvom, tj. sa javnošću, kao i pružanje potrebnih informacija, koordinacija i promovisanje pomenutih politika. EEB kancelarija u Briselu usko saraduje sa organizacijama članicama širom Evrope. Takođe, djeluje u ad-hoc koalicijama sa predstavnicima drugih interesnih grupa, u slučajevima kada je to potrebno. EEB ima informativnu i press službu koju čini 12 radnih grupa sastavljenih od njenih članova. Ova služba se bavi kreiranjem dokumenata koja se tiču aktuelnih pitanja iz oblasti zaštite životne sredine o kojima se raspravlja u okviru Evropske unije.

U sprovođenju svojih aktivnosti, EEB polazi od sljedećih koncepata: održivost nije samo pitanje politike zaštite životne sredine, već su važne i društvena, ekonomska i kulturna dimenzija. Dalje, EU ima glavni uticaj i van svoje teritorije. I na kraju, članstvo u EEB je raznovrsno po snazi, pristupima i prioritetima.

Na bazi toga, mislija EEB-a je da postane efikasan instrument u vidljivom unapređenju EU politika u oblasti zaštite životne sredine i ostvarivanja održivog razvoja kroz djelotvorno ugrađivanje ciljeva životne sredine u horizontalne i sektorke politike EU, kao i obezbjeđivanje usaglašavanja sa efikasnim strategijama realizacije ovih ciljeva.

EEB ima konsultativni status u Savjetu Evrope i u Ujedinjenim nacijama, a saraduje i sa Evropskom Komisijom, Evropskim parlamentom, Ekonomskim i socijalnim savjetom i OECD-om.

Više informacija o ovoj organizaciji možete pronaći na web sajtu www.eeb.org.

Pripremio: Vučić ČETKOVIĆ

USPJEŠAN ZAVRŠETAK RADA V GENERACIJE ŠEI I II GENERACIJE RŠEI

Do sad najbolji rezultati

U Podgorici je 18. februara 2007. godine, održana svečana dodjela diploma V generaciji škole evropskih integracija i II generaciji Regionalne škole evropskih integracija koja se odvijala u Bijelom Polju.

Školu evropskih integracija organizuje konzorcijum NVO koji čine Centar za građansko obrazovanje (CGO), Centar za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO) i Evropski pokret u CG (EPuCG), uz podršku fondacije Institut za otvoreno društvo, Predstavništvo u CG (FOSI ROM).

Škola je u trajala od septembra 2006. do januara 2007. i obuhvatila je 7 modula, koja su ponudila široki spektar teorijskih i praktičnih saznanja iz oblasti evropskih integracija. U tom periodu, ugledni predavači i stručnjaci iz zemlje i inostranstva, pripadnici diplomatskog kora i ostali gosti upoznali su polaznike sa istorijatom, razvojem i funkcionisanjem evropskih integrativnih procesa, savremenim položajem evropskih institucija, njihovim uticajem na naše društvo i perspektivama saradnje u ovoj oblasti. Pored uvida u ove procese, polaznici su obučavani i za različite vrste aktivizma u vezi sa promovisanjem ideje evropskih integracija i evropskih standarda i vrijednosti uopšte. U realizaciji posebnog modula na temu "Crna Gora i Evropska unija", aktivno učesće su uzeli predstavnici Vlade RCG i Vlade Republike Slovenije. Ukupno 45 polaznika/ce je uspješno završilo ovaj intenzivni program, koji je uključivao i završni test na kraju rada, kao i pisanje individualnih tematskih eseja.

Polaznici škole su bili službenici republičkih i lokalnih vlasti, sudstva i tužilaštva,

predstavnici NVO, medija, privrede, prosvjetni radnici, funkcioneri političkih partija i studenti završnih godina društvenih nauka koji su pokazali visok stepen aktivizma.

Na svečanoj dodjeli su govorili: **Sanja Elezović**, direktorka FOSI ROM, **Stevo Muk**, Izvršni direktor CRNVO-a, **Momčilo Radulović**, Generalni sekretar EPuCG i **Daliborka Uljarević**, Izvršna direktorka CGO-a. Organizatori su podvukli da je ova generacija pokazala i do sad najbolje rezultate na testovima i najavili nastavak ovog programa, ali i neke druge srodne programe u kojima bi se mogao iskoristiti potencijal koji postoji u okviru mreže polaznika škole evropskih integracija.

Gost škole bio je **Martin Harvey**, predstavnik Evropske komisije u Crnoj Gori koji je polaznicima i organizatorima čestitao na uspješnoj realizaciji programa i ostvarenim rezultatima.

Ovaj jedinstveni program u regionu, do sada je završilo 173 polaznika/ca. Za više informacije o školi posjetite www.sei.cg.yu.

PERSPEKTIVE POMOĆI EU ZAPADNOM BALKANU

Civilni sektor važan dio evropskih integracija

U Ljubljani je 26. i 27. februara 2007. organizovana međunarodna konferencija na temu "Uslovi koji se mijenjaju u zapadno-balkanskim zemljama – izazovi za buduću saradnju sa EU i centralno-istočnim zemljama", koja je okupila veliki broj donosioca odluka iz EU, srodnih regionalnih organizacija, predstavnika Vlade Slovenije i civilnog sektora iz regiona.

Predstavnici civilnog sektora iz regiona su iz svoje perspektive govorili o procesu evropskih integracija i načinima na koji taj proces može biti najpovoljniji za građane zapadnog Balkana.

Posebne prezentacije svojih programa pomoći i saradnje, pored institucija EU, imala su ministarstva inostranih poslova Slovenije, Češke republike, Austrije, Slovačke republike i Mađarske.

Iz Crne Gore, na konferenciji su učestvovali **Stevo Muk**, izvršni direktor CRNVO-a i **Daliborka Uljarević**, izvršna direktorka CGO-a. Oni su imali svoja izlaganja u okviru sesija radnih grupa o procesu evropskih integracija i aktiviranju ljudskih resursa u civilnom društvu, ali i u dijelu predstavljanja angažmana i učesća civilnog sektora u promjena na nacionalnom nivou.

Konferenciju je organizovala SLOGA – Slovenačka globalna akcija (Platforma za razvojnu saradnju i humanitarnu pomoć) i EU PLATFORM – Austrijska EU platforma za razvojne nevladine organizacije, u saradnji sa Centrom za evropske perspektive, Austrijskom razvojnom agencijom i MIP-om Republike Slovenije.

IZDAVAŠTVO

vića. Knjigu je dijelom podržalo i Ministarstvo za zaštitu ljudskih i manjinskih prava Vlade RCG.

Knjiga predstavlja kompilaciju određenih istraživanja, izazova, iskustava i preporuka koje se tiču ljudskih prava, što je čini korisnim istraživačkim dokumentom o stanju ljudskih, uglavnom manjinskih, prava u Crnoj Gori. Istovremeno, ona može poslužiti i kao pokazatelj stanja i napretka ljudskih prava u budućnosti.

Primjeri prakse i opisani slučajevi kršenja

Poštovanje ljudskih i manjinskih prava je preduslov evropskih integracija

Uz podršku Norveške kraljevske ambasade, CGO i CRNVO su objavili knjigu "Ljudska i manjinska prava u praksi" autora **Aleksandra Saše Zekovića**.

Knjiga doprinosi identifikovanju mogućih barijera stvaranju crnogorskog humanog kapitala koji u EU podrazumijeva aktivno učesće u društvenom i ekonomskom životu te borbu protiv marginalizacije i siromaštva.

Publikacija direktno govori o poštovanju ljudskih prava prepoznatih u Evropskoj povelji o ljudskim pravima usvojenom u Nici 2000. Takođe, u njoj se potencira prevazilaženje nasljeđa prošlosti, loših navika i postupanja i promoviše izgradnja novog imidža zemlje koja želi postati dio EU.

U kontekstu evropskih integracija Crne Gore ova publikacija je praktičan materijal u razumijevanju procesa pridruživanja i kriterijuma

koji se na tom putu moraju ispuniti – funkcionalno prihvatanje demokratije i ostvarenje njene pune djelotvornosti, poštovanje temeljnih principa na kojima počiva Unija i posebnog političke dimenzije Kopenhaških kriterijuma.

Knjiga je korisna i donosiocima odluka, ne samo informativno, već i u pogledu izvlačenja pouka i zaključaka značajnih za donošenje i realizaciju političkih strategija i odluka.

Konačno, namjera je autora i izdavača ove knjige da doprinese snažnijem i kritičkom zalaganju za poziciju ljudskih prava u Crnoj Gori, odnosno da kod širokog kruga korisnika, kojima je namijenjena, doprinesu upoznavanju, razmišljanju i debati o stanju i perspektivi ljudskih i manjinskih prava, kako u postojećim okolnostima, tako i u nastupajućim izazovima koji su pred Crnom Gorom, u pogledu konsolidacije njenog državnog statusa i evropskih integracija.

U OVOM BROJU PREPORUČUJEMO:

AMERICAN UNIVERSITY
IN BULGARIA

Sofia, Bulgaria

Scholarship/Financial aid: full for selected students**Date:** annually**Deadline:** N/A or unknown**Open to:** students from the in-region countries

Admission to the American University in Bulgaria (AUBG) is based upon a student's academic qualifications. Unlike most state universities that are fully funded by government support, AUBG must rely on tuition, fees, gifts, and grants to provide the high quality faculty, library and technology resources, and modern residence halls. As a private university, AUBG is a more costly alternative to state universities. No one, however, should be discouraged from applying because of price.

The University provides financial aid based on both the academic merit and the financial need of the student. Financial need is determined through an analysis of the Financial Assistance Form and supporting documents submitted as part of the application packet.

University financial aid is available only to students from the in-region countries*. Out-of-region students who need financial assistance in order to attend AUBG should investigate bank loans.

For more information please contact:

Kristina Doneva, Financial Aid Coordinator, Financial Aid Office, Room 109, American University in Bulgaria, Blagoevgrad 2700, Bulgaria, phone: (+359 73) 888 222, e-mail: FinancialAidOffice@aubg.bg.

* 'In-region' countries include: Albania, Armenia, Azerbaijan, Belarus, Bosnia & Herzegovina, Bulgaria, Croatia, Georgia, Kazakhstan, Kyrgyzstan, FYROM (Macedonia), Moldova, Mongolia, Romania, Russia, Serbia, Montenegro, and the region of Kosovo, Turkmenistan, Tajikistan, Ukraine, Uzbekistan.

EUROPEAN SUMMER
SCHOOL 2007

Come to Prague and spend 10 days in one of the Europe's most beautiful cities examining the role and activities of the Central European countries in the EU with one of the Czech Republic's best think tanks. Attend the fifth year of our European Summer School.

The European Summer School 2007 (ESS 2007) "Central Europe in the EU: Old Europe – New Europe" focused on the role, activities and impact of the new member states from Central Europe (Czech Republic, Poland, Hungary and Slovakia) in the enlarged European Union. Participants of the ESS 2007 will learn and discuss about the political and economical challenges the new EU member

states are facing. The programme is intended for students who are currently enrolled in a college or university. To be considered for admission, you have to submit the Online Application Form.

You will be asked to paste the following documents into the spaces specified in the Online Application:

- Resume or curriculum vitae. Please check www.hr-dept.co.uk for a sample CV or resume.
- A statement-of-purpose not to exceed 500 words stating your reasons for applying to the School, and what you would like to gain by attending.
- The language of the School is English. Therefore, non-native speakers of English should provide a proof of English proficiency. It might be one of the following: the IELTS/TOEFL score, letter from an English professor or official certificate of completed English courses.

Final Application Deadline: April 30, 2007

For more information about the European Summer School go to

www.europeum.org/ess2007 or contact

European Summer School 2007**EUROPEUM Institute for European Policy**

Rytířská 31, CZ-110 00 Praha 1, CZECH REPUBLIC, Tel: +420 221.610.206-7, Fax: +420 221.610.204, E-mail: ess2007@europeum.org

EUROPEAN COLLEGE
OF LIBERAL ARTS

Berlin, Germany

Scholarship/Financial aid: based on demonstrated financial need**Date:** academic year 2007-08**Deadline:** 15 February 2007 and 30 April 2007

Open to: students with a special interest in philosophy, history, literature, political theory and the visual arts. The European College of Liberal Arts (ECLA) offers a one-year undergraduate program in the humanities. The academic year runs for nine months from early October to late June and is divided into three ten-week terms: Autumn, Winter and Spring.

The Academy Year program is an introduction to the theory and practice of interdisciplinary learning. A core curriculum in philosophy, history, literature, political theory and the visual arts is team-taught by faculty with background in these disciplines. The core course uses a lecture/seminar/tutorial format, and students learn through discussion in small groups, writing assignments and one-to-one tutorials.

The core course begins with the classic texts of ancient Greece and has a loosely chronological structure through the three terms, with particular focus on selected historical periods. Key authors who feature in the course include Aristotle, Dante,

Descartes, Dostoyevsky, Homer, Hume, Kafka, Kant, Kierkegaard, Machiavelli, Montaigne, Nietzsche, Pascal, Plato and Shakespeare.

Elective courses in a range of disciplines including art history, film theory, literary theory, music and performance art complement the core curriculum. Students take the core course (six credits), one elective course (three credits) and one foreign language (two credits). Students who have not mastered German are required to enroll in a German language class, while others may choose between French or Spanish.

The Seeing Berlin component of the program gives students and faculty the opportunity to explore together Berlin's artistic and architectural treasures. The program includes visiting the city's many museums as well as lesser-known public and private collections and galleries. In addition, faculty organizes visits to concerts, plays, films and lectures. A one-week study trip to Italy complements the Winter term's emphasis on the Renaissance. Students prepare presentations and lead some of the excursions in a practical exercise of the kind of learning in which they engage in the classroom. The comprehensive fee of 15.000 EUR covers tuition, accommodation and full board, the study trip, public transportation in Berlin, emergency health insurance coverage, books (on loan) and Internet access.

ECLA has a need-based financial aid policy and is committed to giving all applicants who qualify for admission a chance to enroll, regardless of their financial means. Financial aid packages vary in amount and are based on applicants' demonstrated need.

There are two application deadlines: **February 15th 2007** and **April 30th 2007**.

For further information contact the Admissions Office at admissions@ecla.de. For information about financial aid contact the Financial Aid Office at finaid@ecla.de.

Applications for the academic year 2007-08 are now being accepted.

EIC Bilten je elektronski časopis koji izlazi u sklopu EIC programa, a uz podršku fondacije Friedrich Ebert.

Izdavač je Centar za građansko obrazovanje.

EIC bilten je zaveden u evidenciji medija Ministarstva kulture i medija pod rednim brojem 578.

Urednik: Nedeljko Rudović; Uređivački kolegijum: Vera Šćepanović, Daliborka Uljarević, mr Dragan Stojović, mr Vladimir Vučinić

Tehnički urednik: Blažo Crvenica; Lektura: Milena Milunović; Lektura engleske verzije: Maja Mugoša; Prevod: Vera Šćepanović

Njegoševa 36 / I Tel / fax: 081 / 665 - 112, 665 - 327 E-mail : eicbilten@cg.yu

EIC Bilten možete preuzeti na www.cgo.cg.yu